

Szczegółowe wymagania programowe- język polski- klasa III

Klasa

3 część

Dział programowy. tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe oceny: dopuszczający i dostateczny	Wymagania ponadpodstawowe oceny: dobry i bardzo dobry
<p>MŁODA POLSKA Uczeń:</p>		
<p>I. Młoda Polska – wprowadzenie do epoki.</p> <p>P. Verlaine, Niemoc (fragm.).</p> <p>Przykłady dzieł sztuki przełomu wieków.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaje i wyjaśnia nazwy epoki (Młoda Polska, modernizm, fin de siècle i inne) - sytuuje epokę na tle kultury i sztuki europejskiej - wyjaśnia i definiuje terminy: schyłkowość, dekadentyzm, neoromantyzm - *zestawia pojęcia nowoczesności i modernizmu, precyzuje ich znaczenia - wymienia twórców należących do dwóch pokoleń Młodej Polski - *wyjaśnia termin pokolenie literackie, odnosząc go do twórców Młodej Polski - przedstawia poglądy filozofów, którzy wpłynęli na postawy i duchowość epoki (Schopenhauer, Nietzsche, Bergson); *szerzej charakteryzuje ich teorie - przedstawia główne założenia i cechy sztuki młodopolskiej (np. kontemplacja natury, inspiracje orientalne); wskazuje je w przykładowych dziełach - przedstawia secesję jako ważny kierunek w sztuce przełomu wieków; rozpoznaje jej cechy w wybranych dziełach - wskazuje w dziełach różnych sztuk przykłady motywów związanych z młodopolską duchowością - charakteryzuje i *interpretuje wybrane dzieła sztuki przełomu wieków (malarstwa, architektury, plakatu, sztuki użytkowej, muzyki) - redaguje definicje, hasła encyklopedyczne, notatkę syntezującą 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia społeczne, historyczne, polityczne i kulturowe podłoże nowych postaw i tendencji - charakteryzuje modernizm jako zespół kierunków literacko-artystycznych - omawia rolę Krakowa i jego środowisk artystycznych jako centrum sztuki Młodej Polski - *przygotowuje krótkie wystąpienie na temat epoki (filozofia, kierunki w sztuce) - omawia filozoficzne podłoże dekadentyzmu (Schopenhauer); wskazuje przejawy i konsekwencje postawy dekadentkiej w sztuce - rozpoznaje i charakteryzuje styl secesyjny w architekturze i sztuce - *wyjaśnia znaczenie terminu postmodernizm i wykazuje jego związek z modernizmem - porządkuje informacje w problemowe całości, syntezując je wokół tematu <i>przełom wieków</i>

<p>2. Melancholicy i dekadenci, czyli pesymizm końca wieku.</p> <p>Marzenie nirwania.</p> <p>K. Przerwa-Tetmajer, Koniec wieku XIX: *Lubię, kiedy kobieta; Hymn do Nirwany.</p> <p>S. Korab-Brzozowski, *Próżnia.</p> <p>Malarstwo, np. W. Weiss, <i>Melancholik</i>; H. Simberg, <i>Ogród śmierci</i>. obrazy o inspiracjach orientalnych.</p> <p>Muzyka, np. M. Ravel, <i>Pawana dla zmarłej infantki</i>; M. Karłowicz, <i>Pieśni o wiekuiestej tęsknocie, Pieśni o wszechbycie</i>.</p> <p>Przykłady dzieł malarskich i muzycznych o inspiracjach orientalnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dokonuje analizy i interpretacji wierszy: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • określa sytuację liryczną • określa nastrój i uczucia podmiotu lirycznego • wskazuje i nazywa środki stylistyczne tworzące nastrój melancholii, smutku, przygnębienia, nieokreślonej tęsknoty <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje warstwę brzmieniową utworów • dostrzega charakterystyczne motywy (np. śmierć, miłość, droga, próżnia) i określa ich funkcje • wskazuje i wykorzystuje konteksty potrzebne do odczytania wierszy (w tym: biograficzny, filozoficzny, kulturowy, literacki) • odnajduje w wierszach typowe dla schyłku wieku postawy dekadentyzmu, znużenia, przesytu <ul style="list-style-type: none"> • interpretuje treści symboliczne utworów <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegały pesymizm i katastrofizm schyłku wieku; odnajduje jego przejawy w czytanych utworach - wyjaśnia terminy: melancholia, nirwana, ból istnienia - odczytuje w wierszach opis różnych dróg ucieczki od „bólu istnienia” (nirwana, miłość zmysłowa, sztuka) - odczytuje <i>Koniec wieku XIX</i> jako manifest młodego pokolenia - definiuje erotyk jako gatunek literacki - *wskazuje cechy erotyków K. Przerwy-tetmajera - *charakteryzuje obraz kobiety w poezji i malarstwie Młodej Polski - *zestawia i porównuje czytane wiersze - podaje podstawowe informacje o postaci i twórczości K. Przerwy-tetmajera - czyta tekst naukowy, przetwarza znalezione w nim informacje; wykorzystuje je w interpretacji wierszy 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje poetykę czytanych wierszy - wskazuje środki stylistyczne typowe dla poezji Młodej Polski; określa ich funkcje - rozpoznaje stylizację (np. modlitewną) i określa jej funkcję - rozpoznaje w wierszach obecność toposu podróży i określa jego funkcję - określa filozoficzne źródła postawy dekadentckiej (Schopenhauer) - *szerzej przedstawia założenia filozofii Schopenhauera - określa charakterystyczne cechy modernistycznej liryki miłosnej i wpisany w nią obraz kobiety - *określa sposoby wykorzystania przez literaturę i sztukę młodopolską inspiracji orientalnych - wskazuje w dziełach różnych sztuk (poezji, malarstwa i muzyki) motywy związane z młodopolską duchowością - przedstawia sylwetkę twórczą K. Przerwy-tetmajera („liryk pokolenia”) - *wykorzystuje informacje z tekstów naukowych w interpretacji dzieł sztuki - *porównuje teksty kultury (w tym: literackie, malarskie, muzyczne), wykorzystując różne konteksty
--	---	--

<p>3. Młodopolskie pejzaże duszy.</p> <p>K. Przerwa- Tetmajer, Anioł Pański; L. Staff, Deszcz jesienny-</p> <p>Malarstwo, np. J. Stanisławski, <i>Zmrok;</i> J. Toorop, <i>Wędrowcy;</i> W. Podkowiński, <i>Marsz</i> <i>żałobny</i> <i>Chopina.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę wierszy - określa nastrój i uczucia podmiotu lirycznego - odnajduje w wierszach typowe dla schyłku wieku nastroje (melancholia, smutek, pesymizm) - wskazuje środki stylistyczne tworzące nastrój utworów - *na podstawie analizy środków stylistycznych charakteryzuje atmosferę emocjonalną młodopolskiej liryki pejzażowej - charakteryzuje obecne w wierszach obrazy poetyckie; określa ich związek z przesłaniem utworów - *na podstawie wierszy wyjaśnia, na czym polega psychizacja krajobrazu - wskazuje charakterystyczne dla Młodej Polski motywy symboliczne (np. sen, droga, rzeka, dym, „osmętница”); interpretuje je - *rozpoznaje oniryczną konwencję wierszy - interpretuje treści symboliczne i alegoryczne utworów - czyta wiersze z właściwą dykcją i intonacją - *rozpoznaje prozodyczne elementy stylu (akcenty, rytmizacja itp.) i określa ich funkcje w wierszach - charakteryzuje warstwę brzmieniową czytanych utworów; wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje - rozpoznaje instrumentację głoskową i wiersz sylabotoniczny; określa ich funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje poetykę czytanych wierszy, wskazując środki stylistyczne charakterystyczne dla liryki młodopolskiej - rozpoznaje w wierszach topoty (np. podróży) i określa ich funkcje - w pogłębiony sposób analizuje warstwę brzmieniową wierszy: układ akcentów, rymy, paralelizmy składniowe, instrumentację głoskową itp. - *rozpoznaje styl liryki młodopolskiej - *zna pojęcie syntezy sztuk, dostrzega jej przejawy w czytanych wierszach - interpretuje czytane utwory, wykorzystując konteksty filozoficzne, biograficzne i kulturowe - *porównuje teksty kultury (w tym: literackie, malarskie, muzyczne), wykorzystując różne konteksty
	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty, w tym: filozoficzny, malarski, muzyczny, literacki - *zestawia i porównuje czytane wiersze - buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat czytanych wierszy z uwzględnieniem celu i adresata - redaguje notatkę syntezującą 	⇒

<p>4. Sny o potędze.</p> <p>L. Staff, Kowal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - czyta wiersz z właściwą dykcją i intonacją - *rozpoznaje elementy prozodyczne (akcenty, rytmizacja, dynamika) - określa tematykę i problematykę wiersza - przedstawia nastrój i uczucia ja lirycznego – odnosi je do młodopolskiego pesymizmu - rozpoznaje symboliczną konwencję wiersza - interpretuje treści symboliczne i alegoryczne utworu - dostrzega w wierszu nawiązania do tradycji antycznej i określa ich funkcję - wskazuje środki stylistyczne tworzące nastrój wiersza (m.in. hiperbole, epitety, symbole) - wskazuje w utworze cechy gatunkowe sonetu; *odnosi je do przekazu dzieła - wykorzystuje w interpretacji wiersza potrzebne konteksty, w tym: biograficzny, filozoficzny, kulturowy, literacki - *analizuje poetykę wiersza - *zestawia i porównuje poznane wiersze młodopolskie - analizuje przykładową interpretację wiersza (z podręcznika); określa jego strukturę, sporządza plan dekompozycyjny - pisze rozprawkę na temat pesymizmu młodopolskich dekadentów i ich wpływu na poezję epoki 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje kreację bohatera lirycznego wiersza - wskazuje filozoficzne źródła „snów o potędze” (nietzsche) - *charakteryzuje nietzscheanizm jako prąd filozoficzny i określa jego wpływ na kulturę epoki - *dokonuje interpretacji porównawczej wiersza Kowal i wybranego wiersza młodopolskiego o dekadentkim charakterze (np. <i>Koniec wieku XIX</i> lub <i>Deszcz jesienny</i>) - *pisze esej na temat pesymizmu młodopolskich dekadentów i ich wpływu na poezję epoki (lub innego zagadnienia związanego z poznanymi utworami, np. mody na kulturę Wschodu)
<p>5. Być artystą. Jednostka i tłum. Cyganie i dandysi.</p> <p>K. Przerwa-Tetmajer, Erriva l'arte.</p> <p>S. Przybyszewski, Confiteor (fragm.).</p> <p>Malarstwo, np. e. okuń, <i>Grajek</i>; J. Malczewski, <i>Artysta i chimera</i>; W. Weiss, <i>Demon, Autoportret z maskami</i>; A. Karpiński, <i>Malarze w Jamie Michali-kowej</i>; W. Wojtkiewicz, <i>Cyganeria</i>.</p> <p>Winiety pism artystycznych Młodej Polski (np. <i>Chimery</i>).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa tematykę i problematykę czytanych utworów młodopolskich oraz ich związek z programem epoki - określa, kim jest podmiot liryczny wiersza Przerwy-tetmajera, opisuje jego postawę i uczucia - analizuje poetykę wiersza: <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje kompozycję i wersyfikację • *rozpoznaje elementy prozodyczne (intonację, rytm, dynamikę) i określa ich funkcje • wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje • interpretuje treści symboliczne i alegoryczne - w tekście Przybyszewskiego wskazuje cechy manifestu artystycznego; wyjaśnia tytuł - określa nadawcę tekstu i opisuje jego stosunek do sztuki oraz społeczeństwa - wyjaśnia hasło „sztuka dla sztuki”, odwołując się do czytanych utworów *i innych tekstów kultury - rozpoznaje specyfikę tekstu naukowego eseistycznego - korzysta z literatury naukowej, przetwarza znalezione informacje, wykorzystuje je w wypowiedziach własnych - na podstawie czytanych utworów poetyckich i tekstów eseistycznych określa młodopolską koncepcję artysty i sztuki - wyjaśnia, na czym polegał konflikt artysty z filistrem - *określa źródła młodopolskiego kultu sztuki i artysty 	<ul style="list-style-type: none"> - odnajduje w wierszu Przerwy-tetmajera horacjański motyw <i>non omnis moriar</i>, interpretuje jego funkcję - w tekście Przybyszewskiego analizuje środki stylistyczne i językowe użyte w manifestie Przybyszewskiego *określa stosunek do tradycji literackiej i kulturowej - wyjaśnia, czym jest manifest literacki (artystyczny); wskazuje jego cechy w czytanych tekstach - opisuje antynomię jednostki i tłumu, odnosząc się do różnych tekstów kultury - *wskazuje przejawy młodopolskiego estetyzmu i postawy artystowskiej - porównuje teksty kultury przedstawiające artystę (np. wiersz, manifest, dzieła malarskie), uwzględnia różnorodne konteksty - w filozofii epoki szuka inspiracji modernistycznego pojmowania sztuki i artysty - precyzuje znaczenia terminów: artysta, cyganeria, dandyzm, filister - przedstawia dandysowskie pojęcie piękna - *wskazuje różnice między dandyzmem młodopolskim i romantycznym - *dokonuje syntezy: porównuje koncepcje artysty i sztuki w różnych epokach, sytuując je w różnorodnych kontekstach i wskazując ich kulturowe źródła <p style="text-align: right;">⇒</p>

<p>B. Sadkowska, Homo dandys (fragm.).</p> <p>A. Bursa. Ja chciał bym być poetą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - *wyjaśnia, dlaczego zdaniem twórców młodopolskich prawdziwa sztuka musiała być elitarna - charakteryzuje styl życia cyganerii (bohemy) artystycznej, wymienia znanych twórców (np. związanych z Krakowem), *przytacza anegdoty itd. - charakteryzuje obraz artysty ukazany w literaturze modernistycznej i wybranych dziełach malarskich - interpretuje motyw maski i jego przekaz w malarstwie epoki - interpretuje wiersz poety współczesnego: <ul style="list-style-type: none"> • określa tematykę i problematykę • opisuje podmiot liryczny i jego postawę • rozpoznaje w wierszu ironię i rozpoznaje jej wartościujący charakter • *lokalizuje utwór we właściwej epoce (socrealizm) • odnajduje w nim nawiązanie do młodopolskiej koncepcji artysty i sztuki - porównuje młodopolską koncepcję artysty z wizją romantyczną (kreacja poety; jego powinności wobec narodu) 	<ul style="list-style-type: none"> - korzysta z literatury naukowej i zasobów multimedialnych - porządkuje informacje w problemowe całości, sporządza bazę danych - przygotowuje wystąpienia na temat życia i twórczości przedstawicieli krakowskiej bohemy artystycznej (tworzy bazę danych) - *wygłasza referat (prezentację) na temat koncepcji artysty w literaturze i sztuce Młodej Polski, prezentuje samodzielnie znalezione materiały i ilustracje - *pisze szkic krytyczny na temat różnych koncepcji artysty i sztuki - dokonuje analizy i interpretacji wiersza współczesnego, wykorzystując potrzebne konteksty (np. literacki, biograficzny, historyczny, kulturowy) - określa stosunek poety współczesnego do tradycji literackiej i kulturowej - podaje podstawowe informacje o A. Bursie
<p>6. Ku nowej estetyce.</p> <p>Ch. Baudelaire, *Padlina; *Malarz życia nowoczesnego (fragm.).</p> <p>Malarstwo, np. W. Wojtkiewicz, <i>Cyganeria</i>; J. Ensor, <i>Ensor z ma- skami</i>.</p> <p>rzeźba modernistyczna, np. A. rodina, K. Laszczki, G. A. Vigelanda, X. Dunikowskiego (ilustracje z pod- ręcznika).</p>	<ul style="list-style-type: none"> -*określa tematykę i problematykę utworu -*dokonuje analizy i interpretacji wiersza • *określa sytuację liryczną • *przedstawia nastrój i uczucia ja lirycznego • *określa formę podawczą, cechy gatunkowe i kompozycję wiersza • *wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje (w tym eksponujące motywy brzydoty, śmierci, rozkładu) • *interpretuje treści symboliczne i alegoryczne utworu -*wskazuje w utworze elementy prowokacji i naruszania dobrego smaku, formułuje sądy interpretacyjne - uczestniczy w dyskusji, polemizuje, uzasadnia swoje sądy i opinie - *porównuje różne sposoby mówienia o miłości w poezji (np. romantycznej i w wierszu Baudelaire'a) - *wyjaśnia, jak Baudelaire pojmuje artystę nowoczesnego - *zestawia różne koncepcje artysty (np. <i>poeta doctus</i>, poeta wieszcz, poeta cygan, poeta kapłan przed ołtarzem sztuki, poeta przeklęty) i odnosi je do sylwetek twórców oraz kreacji literackich - *wyjaśnia termin „poeta przeklęty” - *pisze wypowiedź argumentacyjną na temat pojęcia piękna i brzydoty w sztuce, odwołuje się do utworów literackich i innych tekstów kultury - *opisuje i charakteryzuje dzieła rzeźby modernistycznej; wskazuje ich specyfikę 	<ul style="list-style-type: none"> - *interpretuje wiersz, odnosząc go do tradycji literackiej i kulturowej poezji miłosnej - *analizuje cechy gatunkowe utworu, porównuje go ze znanymi erotykami (np. K. Przerwy-tetmajera, A. Asnyka, romantyków, poetów barokowych) - *przygotowuje noty biograficzne na temat życia i twórczości wybranych „poetów przeklętych” z różnych epok (tworzy bazę danych) - *wygłasza krótkie prezentacje nt. Baudelaire'a, Verlaine'a i Rimbauda, wykorzystując informacje znalezione w różnych źródłach i multimedialne środki przekazu - *pisze esej na temat pojęcia piękna i brzydoty w sztuce - *wyjaśnia, dlaczego rzeźba była w modernizmie królową sztuk plastycznych - *wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieł rzeźby modernistycznej

<p>7. rzeczywistość duszy, czyli młodo- polskie poszukiwa- nia języka poezji – impresjoniz m i symbolizm. tatrzańskie fascy- nacje artystów Młodej Polski. Poezja kobiet.</p> <p>K. Przerwa- Tetmajer, Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowy m);</p> <p>*P. Verlaine, Sztuka poetycka;</p> <p>*K. Zawistowska, [Moja dusza...];</p> <p>*A. Rimbaud, Statek pijany;</p> <p>J. Kasprówiec, Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smre czynach.</p> <p>M. Podraza- Kwiat- kowska, Symbo lizm (fragm.).</p> <p>Malarstwo impresjo- nistyczne i symbo- listyczne.</p> <p>Muzyka, np. M. ravel, <i>Bolero</i>; C. Debussy, <i>Morze, Światło Księżycy, Popołudnie fauna</i>;</p> <p>M. Karłowicz, <i>Pieśni</i>;</p> <p>K. Szymanowski, <i>Harnasie</i>.</p> <p>*J. Kořta, Rimbaud,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - czyta wiersze z właściwą dykcją i intonacją, uwzględnia rytmizację i dynamikę, akcenty - dokonuje analizy i interpretacji wierszy, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • przedstawia sytuację liryczną • określa kreacje podmiotu lirycznego, opisuje jego postawę, nastroj i uczucia <ul style="list-style-type: none"> • określa kompozycję i cechy gatunkowe • wskazuje i opisuje obrazy poetyckie • wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje • charakteryzuje wersyfikację i warstwę brzmieniową • *rozpoznaje elementy prozodyczne (intonację, rytm, dynamikę), określa ich funkcje <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje symboliczną konwencję wierszy • interpretuje treści symboliczne i alegoryczne utworów • wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty (m.in. literacki, filozoficzny, biograficzny, kulturowy) - charakteryzuje gatunki liryki młodopolskiej: sonet, liryk - w czytanych wierszach rozpoznaje charakterystyczne dla Młodej Polski style i *poetyki (impresjonizm, symbolizm) - rozpoznaje styl impresjonistyczny w malarstwie i *muzyce, wskazuje jego charakterystyczne cechy - *porównuje cechy stylu impresjonistycznego w poezji, malarstwie i muzyce - *przygotowuje wystąpienie na temat młodopolskiej liryki tatrzańskiej oraz fascynacji górami - wykorzystuje informacje z literatury naukowej i zasobów multimedialnych - porządkuje informacje w problemowe całości, syntezuje je wokół tematu, tworzy bazę danych - wyjaśnia młodopolską koncepcję symbolu); wyjaśnia różnicę między symbolem a alegorią (na konkretnych przykładach - interpretuje symbole zawarte w czytanych utworach oraz w malarstwie - pisze wypracowanie (interpretację lub szkic interpretacyjny) na temat wybranego wiersza, przedstawia propozycję jego odczytania - *wyjaśnia, czym była młodopolska synteza sztuk - *interpretuje obrazy impresjonistyczne i symbolistyczne - *określa tematykę i problematykę wiersza J. Kořty - *przedstawia propozycję odczytania utworu 	<ul style="list-style-type: none"> - w interpretacji wierszy przedstawia propozycje ich odczytania; formułuje argumenty na podstawie tekstów i ich kontekstów - wyjaśnia, na czym polegał subiektywizm opisu świata w liryce młodopolskiej (podaje przykłady) - *porównuje sposoby i funkcje opisu świata w poezji młodopolskiej i literatury pozytywistycznej - *rozpoznaje w wierszach konwencję oniryczną - *interpretuje <i>Statek pijany</i> jako poetycki manifest wolności (wyobraźni, sztuki, artysty...); *odnajduje wierszu próbę stworzenia niepowtarzalnego języka sztuki - wyjaśnia, jakie miejsce zajmowały w panoramie stylów epoki: impresjonizm i symbolizm; wskazuje ich źródła filozoficzne - wskazuje środki artystyczne charakterystyczne dla omawianych stylów (w literaturze i malarstwie), określa ich funkcje - *określa miejsce synestezji w liryce młodopolskiej, wyjaśnia jej filozoficzne założenia - *przedstawia symbole typowe dla poezji epoki i ich interpretacje - przedstawia założenia psychoanalizy Freuda i jej wpływ na twórczość epoki - określa, w jaki sposób poezja dążyła do ukazania tajemnicy istnienia (symbol, sugestia, zasada powszechnych powinowactw) - *przedstawia postacie symbolistów francuskich (J. Moreasa, A. Rimbauda, S. Mallarmégo) i ich wpływ na epokę - wskazuje źródła fascynacji przyrodą gór i folklorem góralskim w sztuce przełomu wieków - *porównuje funkcjonowanie sonetu w literaturze różnych epok - określa miejsce liryki kobiecej w twórczości Młodej Polski (*przygotowuje na ten temat wypowiedź na podstawie literatury naukowej i samodzielnie znalezionych informacji) - *interpretuje porównawczo wiersze i obrazy impresjonistyczne i symbolistyczne - pisze wypowiedź argumentacyjną zawierającą analizę i interpretację wybranego utworu - *wyjaśnia, do jakiej tradycji literackiej nawiązuje wiersz J. Kořty; dostrzega w nim „dialog z tradycją” - *interpretuje wiersz współczesny, sytuując go w różnych kontekstach (w tym historycznym, biograficznym, literackim)
---	--	---

Aniele
Stróžu mój.

<p>8. Poetyckie „wadze- nie się” z Bogiem.</p> <p>J. Kasprowicz. <i>Dies irae</i> (fragm.).</p> <p>Malarstwo ekspresjo- nistyczne i repre- zentujące nurt groteski np. e. Munch, <i>Krzyk, Madonna</i>; e. node, <i>Ukrzyżowa- nie</i>; W. Weiss, <i>Promienny zachód słońca</i>.</p> <p>Muzyka, np. K. Szymanowski, <i>Trzy fragmenty z poematów Jana Kasprowicza</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa tematykę i problematykę utworu - określa, kim jest ja liryczne, opisuje jego nastrój i uczucia - przedstawia przyczyny prometejskiego buntu Adama - wskazuje cechy gatunkowe utworu, *charakteryzuje rolę konwencji hymnicznej - rozpoznaje w utworze patos i tragizm, określa ich funkcje i wartościujący charakter - rozpoznaje konwencję symboliczną i *oniryczną dzieła - wskazuje w wierszu symbole i określa ich funkcje - określa kompozycję i cechy wersyfikacji dzieła - wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje - *rozpoznaje elementy prozodyczne utworu i określa ich funkcje - wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty (m. in. biograficzny, literacki, historycznoliteracki, kulturowy) - rozpoznaje nawiązania do tradycji biblijnej (motywy apokaliptyczne, Adam i ewa, Szatan, grzech) i antyczne (prometeizm); wyjaśnia ich funkcje - przedstawia ukazany w wierszu obraz kondycji ludzkiej - rozpoznaje ekspresjonistyczny charakter utworu, wskazuje charakterystyczne środki artystyczne - na podstawie utworu i dzieł malarskich określa charakterystyczne cechy stylu ekspresjonistycznego - w literaturze i malarstwie wskazuje elementy groteski i określa ich funkcję - *interpretuje obrazy ekspresjonistyczne - tworzy wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu i jego kontekstów - redaguje notatkę syntezującą, definicję, hasło encyklopedyczne 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje w wierszu obrazy poetyckie, analizuje sposób ich przedstawienia i interpretuje funkcje - charakteryzuje obraz przestrzeni i sposób jej ukazania w utworze - wskazuje elementy, symbole i obrazy nawiązujące do Apokalipsy; *określa, na czym polega ich reinterpretacja w utworze Kasprowicza - *wyjaśnia, w jaki sposób przywoływanie tradycji literackiej służy budowaniu wartości - wskazuje środki artystyczne charakterystyczne dla stylu ekspresjonistycznego; odnosi je do literatury i malarstwa - analizuje metaforykę <i>Dies irae</i> (na podstawie czytanych fragmentów) - opisuje katastrofizm i ekspresjonizm przełomu wieków; wyjaśnia, jakie miejsce zajmowały w panoramie stylów epoki - wskazuje filozoficzne źródła postaw ukazanych w <i>Dies irae</i> - *porównuje utwory literackie i dzieła malarskie o charakterze ekspresjonistycznym, uwzględniając różne konteksty - porównuje prometejski bunt Adama z buntom Konrada w Wielkiej Improwizacji - *analizuje sposób funkcjonowania motywów apokaliptycznych w tradycji kultury (w poznanych utworach literackich); dokonuje syntezy
<p>9. Uspokojenie i zgoda ze światem. Motywy franciszkań- skie i klasycystycz- ne w twórczości poetów młodopol- skich.</p> <p>J. Kasprowicz, ... [Rozmłotwał a się ma dusza]; ... [Witajcie kochane góry].</p> <p>L. Staff, <i>Przedśpiew</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa tematykę i problematykę wierszy, sytuując je w kontekstach biograficznych, literackich i kulturowych - określa, kim jest podmiot/bohater liryczny utworów, opisuje jego nastrój i uczucia, stosunek do świata - określa postawę filozoficzną ja lirycznego wierszy - określa budowę i kompozycję wierszy - określa charakter wersyfikacji i jej funkcje; *porównuje z wersyfikacją innych wierszy Kasprowicza i Staffa - wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje - *analizuje elementy prozodyczne wierszy, określa ich funkcje - w czytanych wierszach rozpoznaje klasycyzm i franciszkanizm, wskazuje konkretne cytaty - dostrzega w wierszach obecność toposu wędrowki i określa jego funkcję - porównuje postawę filozoficzną, uczucia, stosunek do świata i Boga itp. (*a także sposób ich wyrażenia) w hymnie <i>Dies irae</i> oraz późnych wierszach Kasprowicza - *syntetycznie przedstawia obraz śmierci w twórczości Kasprowicza i Staffa, analizuje sposób przedstawienia i funkcje - *dostrzega przemiany postaw twórczych Kasprowicza i Staffa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: klasycyzm, franciszkanizm; określa, jakie miejsce zajmowały w literaturze i sztuce Młodej Polski - wskazuje i interpretuje motywy franciszkańskie obecne w wierszach Kasprowicza - dostrzega nawiązania do tradycji antycznej w wierszu Staffa (klasycyzm, ład, harmonia, postawa stoicka itp.); określa ich funkcje - *wskazuje w wierszu Staffa aluzję do słów terencjusza i interpretuje ją - wskazuje filozoficzne źródła postaw wobec życia w czytanych utworach - *przedstawia przemiany postawy filozoficznej i artystycznej w twórczości Kasprowicza oraz Staffa - *porównuje sposób przedstawienia i funkcję motywów franciszkańskich w dziełach różnych sztuk - porządkuje wiadomości o kierunkach w poezji i sztuce przełomu wieków, definiuje terminy, tworzy bazę danych - *wygłasza samodzielnie przygotowany referat na temat kierunków sztuki młodopolskiej - *pisze interpretację porównawczą dwóch utworów (lub różnych dzieł sztuki)

	<p>- redaguje notatkę syntezującą, definicję, hasło encyklopedyczne</p>	⇒
	<p>- pisze interpretację wybranego wiersza (wypowiedź argumentacyjną), formułuje argumenty na podstawie utworu i jego kontekstów</p>	

<p>10. Problematyka na-rodowa i społeczna opowiadań Stefana Żeromskiego. realizm, naturalizm, symbolizm... obraz społeczeństwa Polski postyczni-wej.</p> <p>S. Żeromski, <i>Rozdzióbią nas kruki, wrony...; Echa leśne.</i></p> <p>Malarstwo: A. Grottger, dzie-ła o tematyce powstańczej, np. <i>Pierwsze ofiara.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - streszcza utwory; odróżnia streszczenie od parafrazy - określa tematykę i problematykę opowiadań oraz jej związek ze zjawiskami historycznymi, społecznymi i egzystencjalnymi - określa elementy świata przedstawionego (czas, miejsce, wydarzenia, wątki...) - określa cechy gatunkowe utworów (opowiadanie, nowela) - przedstawia i charakteryzuje bohaterów - wskazuje narratora i określa sposób prowadzenia narracji oraz jego funkcję - rozpoznaje konwencję realistyczną, naturalistyczną i symboliczną - wskazuje motywy i sytuacje symboliczne; odczytuje ich znaczenia - wskazuje elementy naturalistyczne i określa ich funkcje - interpretuje tytuły utworów - określa sposób ukazania natury i jej funkcje w każdym z opowiadań - rozpoznaje obecne w opowiadaniach wartości (patriotyzm, altruizm, honor, wierność zasadom...); określa ich rolę i związek z problematyką utworu - porównuje obraz powstania styczniowego w opowiadaniu <i>Rozdzióbią nas kruki, wrony...</i> i w malarstwie Grottgera; *dostrzega opozycyjność opowiadania wobec romantycznej konwencji mówienia o powstaniu - wykorzystuje kontekst historyczny, społeczny, historycznoliteracki i *biograficzny do odczytania opowiadań - zabiera głos w klasowej dyskusji na temat powinności człowieka wobec różnych wartości i imponderabiliów - formułuje tezy, sądy i opinie, uzasadnia je poprawną argumentacją - swoje przemyślenia ujmuje w formę wypracowania o poprawnej kompozycji - *wskazuje charakterystyczne cechy stylu prozy Żeromskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje utwory, wykorzystując różne konteksty (historyczny, biograficzny, historycznoliteracki, egzystencjalny) - rozpoznaje artystyczne sposoby budowania nastroju; wskazuje środki stylistyczne i językowe - w czytanych utworach wskazuje obecność różnych kategorii estetycznych (np. tragizm, patos, ironia, sarkazm) oraz określa ich funkcje - *wskazuje stylistyczne wykładniki tragizmu, komizmu, ironii - w sposób pogłębiony charakteryzuje postać Szymona Winrycha i analizuje motywy jego postępowania; *dostrzega w bohaterze elementy różnych tradycji literackich - w kreacjach bohaterów dostrzega nawiązania do tradycji romantycznej; interpretuje je - w czytanych fragmentach wskazuje stylistyczne wyznaczniki różnych poetyk i stylów - rozpoznaje sposoby oddawania stanów i przeżyć wewnętrznych bohaterów (w tym – środki stylistyczne i językowe) - określa charakterystyczne cechy młodopolskiego naturalizmu - *analizuje budowę składniową oraz elementy prozodyczne prozy Żeromskiego - wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja zewnętrzna (np. niewola narodowa, ograniczenia społeczne) determinuje stan ducha jednostki - na podstawie czytanych utworów określa charakterystyczne cechy prozy młodopolskiej (*deformacje kompozycyjne, *współwystępowanie różnych poetyk, perspektywa narratora, *liryzacja prozy itp.) - pisze pracę (wypowiedź argumentacyjną, *esej) na temat idei i problemów obecnych w prozie Żeromskiego
---	---	--

<p>II. Powieść o dojrzeniu.</p> <p>S. Żeromski, <i>Syzyfo we prace</i> (przypomnienie lektury ze szkoły podstawowej).</p> <p>A. Mickiewicz, <i>ReUTA Ordonu.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - streszcza, opowiada utwór - określa jego tematykę i problematykę oraz jej związek ze zjawiskami historycznymi, społecznymi i egzystencjalnymi - rozpoznaje cechy gatunkowe powieści młodopolskiej (kompozycja, styl, fragmentaryczność itp.) - określa elementy świata przedstawionego (czas, miejsce, wydarzenia, wątki...) - charakteryzuje bohaterów, w sposób pogłębiony M. Borowicza i A. radka - interpretuje tytuł - rozpoznaje konwencję realistyczną - przedstawia różne możliwości odczytania powieści - rozpoznaje wartości obecne w utworze i odnosi się do nich - wykorzystuje potrzebne konteksty (biograficzny, historyczny, egzystencjalny, historycznoliteracki) do pogłębionego odczytania powieści - ocenia wartość poezji romantycznej i jej rolę w kształtowaniu tożsamości narodowej pokoleń Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny, społeczny, historycznoliteracki, biograficzny, kulturowy, egzystencjalny) - wskazuje obecność w utworze różnych kategorii estetycznych (np. tragizm, patos, humor, ironia, liryzm) oraz określa ich funkcje - *wskazuje różne sposoby ukazywania przeżyć wewnętrznych bohaterów, rozpoznaje zabiegi artystyczne (np. psychizację pejzażu, monolog wewnętrzny) - określa sposób ukazania w powieści polskiego społeczeństwa w czasach niewoli narodowej - uzasadnia różne możliwości odczytania utworu, odwołując się do jego treści i poetyki - dostrzega motywy symboliczne i określa ich funkcje - przedstawia sposoby nawiązywania do tradycji romantycznej i *określa jej rolę w budowaniu wartości uniwersalnych oraz narodowych
---	--	---

<p>12. tragiczne wybory i samotność bohatera.</p> <p>etyka Conradowska. Żywioł morza i jego symboliczne znaczenia.</p> <p>Sposoby kreowania świata przedstawionego.</p> <p>Uniwersalne pytania prozy Conradowskiej.</p> <p>J. Conrad, Lord Jim.</p> <p>Z. najder, [<i>Conrad – pisarz nowoczesny</i>].</p> <p>M. Jasanoff, [<i>Aktualność Conrada</i>].</p> <p>Cz. Miłosz, Traktat poetycki (fragm.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - streszcza, opowiada utwór; odróżnia streszczenie od parafrazy - określa tematykę i problematykę powieści oraz jej związek ze zjawiskami historycznymi i egzystencjalnymi - wskazuje cechy gatunkowe powieści; <ul style="list-style-type: none"> *określa specyfikę powieści Conrada: <ul style="list-style-type: none"> • kompozycję • różne style, jakimi posługuje się narrator (m.in. impresjonistyczny i symboliczny) • psychologizm - przedstawia narrację i kompozycję utworu, określa ich funkcje - rozpoznaje konwencję realistyczną - wskazuje elementy symboliczne; odczytuje je - charakteryzuje głównego bohatera i przedstawia inne postacie utworu - charakteryzuje porównawczo Lorda Jima i Marlowa - analizuje motywy decyzji tytułowego bohatera, ustosunkowuje się do nich - w kreacji bohatera wskazuje nawiązania do tradycji romantycznej i etosu rycerskiego; <ul style="list-style-type: none"> *interpretuje je - analizuje zawarte w powieści opisy morza i określa ich funkcje; wskazuje środki stylistyczne tworzące nastrój (np. metafory) - interpretuje powieść, wykorzystując konteksty: biograficzny, historyczny, społeczny i egzystencjalny -*odczytuje utwór jako obraz kryzysu kultury europejskiej przełomu XIX i XX wieku - zabiera głos w klasowej dyskusji na temat honoru, lojalności, wierności sobie itp., odwołując się do powieści Conrada - *wie, w jaki sposób etyka Conradowska wpłynęła na przyszłe pokolenia (np. młodzież walczącej w czasie II wojny światowej) - pisze wypracowanie (wypowiedź argumentacyjną) na temat problematyki poruszanej w utworze - wygłasza mowę oskarżycielską lub obrończą zbudowaną zgodnie z zasadami retoryki - czyta fragmenty literatury naukowej poświęconej prozie Conrada; przetwarza zawarte w nich informacje - odczytuje główną myśl tekstu naukowego, rozpoznaje sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację - odczytuje fragment <i>Traktatu poetyckiego</i> Miłosza jako poetycki miniportret Conrada 	<ul style="list-style-type: none"> - tworzy pogłębiony portret psychologiczny Lorda Jima, odwołując się do treści utworu i opinii różnych postaci powieściowych - przedstawia Conradowskie rozumienie honoru, porównuje go z pojmowaniem przez innych autorów (np. Żeromskiego) - analizuje sposób opowiadania o losach Jima - określa symboliczne i metaforyczne sensory w utworach Conrada nadawane żywiołowi morza - określa Conradowską wizję świata i losu (przeciwieństwo człowieka i natury, konflikt wartości, dramat wyborów) - *wskazuje cechy powieści Conrada, które wpłynęły na rozwój powieści XX w. - porównuje sposób pojmowania honoru w powieści Conrada i <i>Echach leśnych</i> Żeromskiego - pisze wypracowanie (*esej) na temat etyki conradowskiej - porównuje sposób ukazania egzotycznych kultur w powieści Conrada i na obrazach Gauguina -*porównuje funkcjonowanie motywów symbolicznych w powieści Conrada i na obrazach Gauguina - *przygotowuje prezentację/referat na temat życia i twórczości Conrada na podstawie samodzielnie znalezionych wiadomości; korzysta z literatury naukowej i zasobów multimedialnych - uzasadnia tezę, że Conrad jest pisarzem nowoczesnym; podaje argumenty na podstawie literatury naukowej - interpretuje fragment <i>Traktatu poetyckiego</i> Miłosza dotyczący Conrada - *wyjaśnia, na czym polega mityzacja biografii pisarza - wygłasza mowę na temat etyki Conradowskiej; stosuje retoryczne zasady kompozycyjne
--	---	--

<p>13. Chłopi Władysław Stanisław Reymont. Świat przedstawiony w powieści i sposoby jego wykreowania. Obrazy wsi i chłopskiego życia. Przestrzeń mitu. Człowiek w rytmach natury.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa tematykę i problematykę utworu oraz jej związek ze zjawiskami społecznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi epoki - wskazuje cechy gatunkowe powieści - określa elementy świata przedstawionego i przedstawia sposoby ich wykreowania - przedstawia kompozycję utworu, uzasadnia jej funkcję - rozpoznaje różne konwencje obecne w powieści - charakteryzuje bohaterów indywidualnych i zbiorowych - *w kreacjach postaci powieściowych rozpoznaje mitologizację - opisuje przestrzeń wsi jako zamkniętą enklawę kulturową *i przestrzeń mityczną 	<ul style="list-style-type: none"> - *wyjaśnia, dlaczego powieść Reymonta określa się mianem „chłopskiej epopei” – podaje argumenty, odwołując się do treści i budowy utworu - charakteryzuje bohaterów, wskazując m.in. naturalistyczną motywację ich postępowania - dostrzega i interpretuje konflikty wewnętrzne bohaterów - wykorzystując wiedzę o mitach, pogłębia interpretację postaci powieściowych i obrazu życia wsi - *w kreacjach bohaterów odnajduje mityczne archetypy postaw - *dostrzega w utworze biblijny mit siewcy i antyczny mit eleuzyjski; określa ich funkcje ⇒
<p>Młodopolskie odkrycia kultury ludowej. „Chłopska epopeja”. Powieść modernistyczna. <i>Chłopi</i> na ekranie.</p> <p>K. Wyka, [„Chłopi” – związki z epoką].</p> <p>t. Linkier [<i>Staw w Lipcach</i>].</p> <p>Malarstwo przedstawiające tematy wiejskie, np. L. Wyczółkowski, <i>Kopanie buraków, Siewca</i>;</p> <p>t. Axentowicz, <i>Święto Jordanu</i>;</p> <p>J. Malczewski, <i>To- pielec w uściskach dziwożony</i>;</p> <p>F. ruszczyk, <i>Ziemia</i>.</p> <p><i>Chłopi</i>, film w reż. J. rybkowskiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje w powieści różne porządki czasowe („rytmy i toki”), którym podlega życie chłopów - *wskazuje fundamenty ładu, na którym jest oparte życie wsi - charakteryzuje moralność, wierzenia i obyczajowość mieszkańców Lipiec – wskazuje ich chrześcijańskie i pozachrześcijańskie korzenie - charakteryzuje różnorodne związki człowieka z naturą ukazane w <i>Chłopach</i> i przedstawia sposoby ich ukazania - interpretuje treści symboliczne utworu - określa różne „wcielenia” narratora powieści; *interpretuje funkcje każdego z nich - rozpoznaje w utworze różne style, np. impresjonizm, symbolizm, realizm, naturalizm; wskazuje charakterystyczne dla nich środki stylistyczne, określa funkcje w utworze - *interpretuje funkcje różnych stylów (impresjonistycznego, naturalistycznego, realistycznego) w języku powieści - rozpoznaje w utworze stylizację gwarową; określa jej charakter i funkcję - na przykładzie wybranych dzieł sztuki porównuje sposób ukazania tematów wiejskich w literaturze i malarstwie - podaje przykłady młodopolskiej fascynacji kulturą wiejską; *uzasadnia, że w literaturze i malarstwie chłop stawał się postacią mityczną - korzysta z literatury naukowej; wykorzystuje zawarte w niej informacje do pogłębionego odczytania utworu - w tekstach naukowych odczytuje główną myśl, rozpoznaje sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację - pisze wypowiedź argumentacyjną (rozprawkę, szkic interpretacyjny...) związaną z problematyką i poetyką powieści - *pisze recenzję filmowej adaptacji <i>Chłopów</i> w reż. J. rybkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - *przedstawia filozoficzne podłoże modernistycznego zainteresowania mitami (Nietzsche) - *wyjaśnia, na czym polegał mitologiczny synkretyzm literatury (kultury) epoki - *dostrzega przemiany postaci kobiecych, *interpretuje ich symbolikę - rekonstruuje system wartości i prawa, jakimi się rządzi chłopska gromada - analizuje język i styl każdego z narratorów; wskazuje charakterystyczne środki językowe i stylistyczne oraz określa ich funkcje - analizuje stylizację gwarową, wskazując różne rodzaje dialektyzmów - *wskazuje w utworze elementy heroizacji postaci (np. śmierć Boryny) - *w poetyce utworu dostrzega przejawy młodopolskiej syntezy sztuk - *porównuje teksty kultury o tematyce wiejskiej (literaturę, malarstwo, film), uwzględniając różnorodne konteksty - *w interesujący sposób prezentuje życie i twórczość Reymonta (referat lub prezentacja); wykorzystuje samodzielnie znalezione materiały - przedstawia przemiany powieści od XIX-wiecznego realizmu do prozy młodopolskiej

<p>Dialogi z tradycją.</p> <p>W. Myśliwski, <i>Ka mień na kamieniu</i> (fragm.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa temat czytanego fragmentu prozy - rozpoznaje elementy świata przedstawionego, wnioskuje o czasie wydarzeń i przestrzeni, w której się rozgrywają - *identyfikuje fragment powieści współczesnej - określa, kim jest narrator - rozpoznaje w opisie środki stylistyczne (np. epitetę) i określa ich funkcje - porównuje obrazy zabawy i tańca w czytanych fragmencie i w literaturze młodopolskiej (np. w <i>Chłopach</i> i w <i>Weselu</i>) - podaje podstawowe informacje o W. Myśliwskim i jego twórczości 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje czytany fragment, wykorzystując kontekst historyczny, kulturowy i historycznoliteracki - wskazuje w opisie środki stylistyczne i językowe służące stylizacji i charakterystyce narratora - przedstawia funkcjonowanie motywu tańca w literaturze młodopolskiej *oraz w literaturze i sztuce innych epok; dokonuje syntezy - tworzy bazę danych na temat motywu tańca w literaturze i sztuce
<p>14. Młoda Polska tatrzańska.</p> <p>K. Przerwa-Tetmajer, <i>Marsz zbójecki,</i> <i>List Hanusi</i> (fragm.).</p> <p>J. Kasprówic, utwory ukazujące przyrodę tatrzańską.</p> <p>Przykłady stylu zakopiańskiego w architekturze.</p> <p>Malarstwo młodo- polskie ukazujące tatr i górali.</p> <p>Muzyka: fragmenty utworów M. Karłowicza oraz K. Szymanowskiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia odkrywanie tatr, Zakopanego i folkloru góralskiego w okresie Młodej Polski; wyjaśnia, jak wpłynęły one na charakter epoki - wymienia postacie twórców i działaczy związanych z tatrami i Zakopanem - podaje przykłady utworów młodopolskich (literatury, malarstwa i muzyki) związanych z tatrami i folklorem podhalańskim - redaguje noty biograficzne, definicje, hasła encyklopedyczne - określa, jakie wartości obecne w baśniach, legendach i podaniach góralskich fascynowały artystów młodopolskich - w czytanych fragmentach utworów tatrzańskich K. Przerwy-tetmajera dostrzega i interpretuje: <ul style="list-style-type: none"> • fascynację kulturą ludową góralszczyzny • mityzację i heroizację bohaterów • obrazy przyrody tatrzańskiej • wykorzystanie gwary podhalańskiej - rozpoznaje styl zakopiański, wskazując jego charakterystyczne cechy - na przykładzie wybranych dzieł sztuki porównuje sposób ukazania górali i góralszczyzny w literaturze i malarstwie - samodzielnie znajduje w różnych źródłach informacje o miejscu tatr i góralszczyzny w kulturze Młodej Polski, tworzy bazę danych - realizuje indywidualnie lub zespołowo projekt edukacyjny związany z modą tatrzańską w okresie Młodej Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje wystąpienie (referat/prezentację) na temat roli Zakopanego i inspiracji góralszczyzną (Witkiewicz, styl zakopiański, folklor podhalański, Sabała, taternictwo, stylizacje góralskie itd.); - w postawach i filozofii epoki znajduje źródła mitu górala (górali) w twórczości młodopolskiej - *rozpoznaje archetypy w kreacjach bohaterów podań i legend (np. Janosika) - analizuje środki językowe służące stylizacji gwarowej utworów Przerwy-tetmajera - *porównuje teksty kultury związane z tatrami, uwzględniając różne konteksty - *wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieł sztuki (poezji, malarstwa i muzyki) związanych z tatrami i góralszczyzną

<p>15. teatr końca XIX wieku. rewolucja w teatrze.</p> <p>Ilustracje związane z teatrem i muzyką końca XIX wieku.</p> <p>Muzyka: fragmenty dzieł Wagnera, Griega, Debussy'ego.</p> <p>Teatralny cyrograf Wywiad z Grzegorzem Jarzyną i Krzysztofem Warlikowskim (fragm.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia istotę przemian, jakie przechodzi teatr pod koniec XIX wieku - *wyjaśnia, na czym polegała wielka reforma teatralna - przedstawia sylwetki i dzieła najważniejszych osobowości związanych z teatrem europejskim końca XIX wieku (r. Wagner, M. Maeterlinck, H. Ibsen, A. Strindberg, A. Czechow) - wskazuje naturalizm i symbolizm jako najważniejsze nurty w dramacie przełomu wieków (podaje przykłady dzieł) - *wyjaśnia, na czym polegał synkretyzm dramatu końca XIX wieku - *opisuje specyfikę oper Wagnerowskich i uzasadnia wpływ Wagnera na rozwój teatru - przedstawia przemiany w polskim teatrze, prezentuje sylwetki twórców, m.in. S. Wyspiańskiego i G. Zapolskiej - przedstawia koncepcję „teatru ogromnego” Stanisława Wyspiańskiego - *wyjaśnia pojęcie syntezy sztuk - *wyjaśnia, jak pojmowali syntezę sztuk moderniści i jakie było jej miejsce w kulturze epoki - korzysta z literatury naukowej, samodzielnie znajduje informacje w różnych źródłach, przetwarza je i hierarchizuje - porządkuje wiadomości, redaguje notatki, hasła encyklopedyczne, definicje, noty biograficzne - czyta fragmenty wywiadu z współczesnymi twórcami teatru; przetwarza znalezione informacje 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje prezentację najważniejszych osobowości związanych z teatrem europejskim końca XIX wieku (r. Wagner, M. Maeterlinck, H. Ibsen, A. Strindberg, A. Czechow); interesująco przedstawia ich życie i twórczość, wykorzystuje samodzielnie znalezione materiały multimedialne - *wygłasza referat na temat przemian w teatrze końca XIX w., ocenia wpływ Wagnera i dramaturgów skandynawskich - *przedstawia wpływ starożytnego teatru greckiego na nową koncepcję teatru przełomu wieków - *charakteryzuje nową rolę twórcy spektaklu teatralnego (reżyser – inscenizator – wizjoner – artysta słowa i obrazu) - określa rolę elementów plastycznych i muzyki w koncepcji teatru przełomu wieków - wyjaśnia, dlaczego symboliści uważali muzykę za najważniejszą ze sztuk - *charakteryzuje operę i poemat symfoniczny jako gatunki, które wiązały literaturę z muzyką - prezentuje wybitnych kompozytorów przełomu wieków, podaje przykłady ich dzieł (e. Grieg, C. Debussy, r. Strauss, K. Szymanowski) - tworzy bazę danych na temat przemian w teatrze końca XIX wieku
---	---	---

<p>16. S. Wyspiański, <i>Wesele</i>. Dramat i języki teatru. Dwie płaszczyzny dramatu. Chłopomania i „plot- karski” charakter dzieła. Parada widm i osoby dramatu. Dramat realistyczny i symboliczny. Symbole w <i>Weselu</i>. rozhachunek z polski- mi mitami narodo- wymi. Skrzypce Chochła. Motyw tańca i jego funkcje. Poetyka dzieła.</p> <p>T. Żeleński-Boy, <i>Plotka o „Weselu”</i> (fragm.).</p> <p>F. Zięjka, <i>W kręgu mitów polskich</i> (fragm.).</p> <p>Malarstwo, m.in. J. Matejko, <i>Stańczyk, Wernyhora</i>; L. Wyczółkowski, <i>Stańczyk</i>; J. Malczewski, <i>Melan- cholia i Błędne koło</i>; S. Wyspiański, <i>Cho- choły</i>; W. Przerwa- tetmajer, <i>Dorobek (Rodzina artysty)</i>; W. Weiss, <i>Taniec</i>.</p> <p>P. Korczyński, <i>Ślada- mi Szeli, czyli Diabły polskie</i> (fragm.).</p> <p><i>Wesele</i>, film w reż. A. Wajdy. Wybrany spektakl teatralny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia treść dramatu, relacjonuje akty i sceny - określa jego tematykę i problematykę oraz jej związek ze zjawiskami społecznymi, historycznymi i estetycznymi epoki - wykazuje dwupłaszczyznowość „Wesela”; przedstawia przestrzeń i czas, postacie, akcję - rozpoznaje podwójną konwencję dramatu: realistyczną i symboliczną; wskazuje ich cechy - określ cechy gatunkowe <i>Wesela</i> jako dramatu modernistycznego; odwołuje się do treści i poetyki utworu - określa nastrój poszczególnych scen, wskazując tworzące go środki artystyczne - rozpoznaje w konkretnych scenach komizm, tragizm, patos, ironię; określa ich funkcje i wykazuje wartościujący charakter - przedstawia charakter i funkcję didaskaliów - charakteryzuje sposób przedstawienia środowiska artystów młodopolskich - analizuje dialogi postaci dramatu - rozpoznaje kompozycję całego dramatu i wskazanych scen - charakteryzuje postacie <i>Wesela</i>, zwracając uwagę na ich portrety psychologiczne i indywidualizację języka - wskazuje i interpretuje elementy symboliczne: osoby dramatu, przedmioty, sceny – interpretuje je, wykorzystując potrzebne konteksty - wykorzystuje informacje z literatury naukowej i biograficznej dla pogłębienia znajomości kontekstów <i>Wesela</i> - przedstawia historyczne realia „Wesela” (postacie, sytuacje) - wyjaśnia, czym była młodopolska chłopomania i w jaki sposób została ukazana w dramacie - na podstawie dramatu ukazuje złożone relacje między chłopami a inteligencją, demaskując mit solidaryzmu narodowego - uzasadnia zróżnicowany sposób ukazania tańca w dramacie i określa jego funkcje w kolejnych aktach - interpretuje chocholi taniec, wskazując różne możliwe odczytania tej sceny - tworzy spójną interpretację <i>Wesela</i> jako dramatu o polskich sprawach - dostrzega w <i>Weselu</i> inspiracje malarstwem Matejki - wypowiada się na temat twórczości dramatycznej Wyspiańskiego, używając terminu „neoromantyzm” - interpretuje dramat, wykorzystując potrzebne konteksty (biograficzny, historyczny, malarski, muzyczny itp.) i odwołując się do właściwych fragmentów - pisze na temat „Wesela” wypowiedź argumentacyjną, w której przedstawi interpretację dramatu i ustosunkuje się do jego problematyki - przedstawia koncepcję filmu A. Wajdy; wyjaśnia jak reżyser przekłada dramat na język filmu *przedstawia narrację filmową przedstawia i ocenia kreacje postaci analizuje środki filmowe określa rolę warstwy dźwiękowej i wizualnej - wyjaśnia terminy: metafora filmowa, 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje w „Weselu” i analizuje cechy dramatu realistycznego i symbolicznego; uwzględnia różne płaszczyzny dzieła - rozpoznaje zasadę kompozycyjną każdego z aktów dzieła *i określa jej źródła - przedstawia artystyczne inspiracje poszczególnych fragmentów dramatu (np. szopka krakowska, malarstwo Matejki itp.) - określa funkcje didaskaliów w dramacie modernistycznym; wyjaśnia ich specyfikę - rekonstruuje zbiorowy portret chłopów i inteligencji obecny w dramacie - analizuje sposoby zastosowania i funkcje dialektyzacji - wyjaśnia, na czym polega mistrzostwo języka <i>Wesela</i> - wskazuje aforyzmy i sformułowania z „Wesela”, które się utrwaliły w języku potocznym - *interpretuje „Wesele” jako rozrachunek z polskimi mitami narodowymi („bajecznie kolorowa”, „raclawicka kosa”, „chłop-król Piast”, „pawie pióra”, „krwawe zapusty” rabacji galicyjskiej itp.) - *dostrzega w utworze obecność symboli polskiej wyobraźni narodowej, określa ich funkcje - *wyjaśnia, jak Wyspiański ocenia mityzację chłopów polskiego i jego miejsce w historii narodowej - zabiera głos w dyskusji na temat ukazania w dramacie „problemów polskich” - przedstawia rolę elementów malarskich i muzycznych w <i>Weselu</i>; *na podstawie dramatu wyjaśnia, na czym polegała młodopolska synteza sztuk - *określa miejsce motywu tańca w sztuce przełomu wieków; wskazuje jego podłoże filozoficzne - interpretuje dzieła malarskie stanowiące kontekst <i>Wesela</i>; odnosi je do scen dramatu, porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w dziełach różnych sztuk - porównuje sposób pokazania polskiego narodu i jego problemów w <i>Weselu</i> i w dramatach romantycznych; pisze wypowiedź argumentacyjną na ten temat - zabiera głos w dyskusji na temat artystycznych i ideowych walorów filmu Wajdy - wyjaśnia, na czym polega „malarskość” filmu; wskazuje konkretne kadry, sceny i dzieła malarskie
---	---	---

	<p>symbol filmowy - pisze recenzję filmu Wajdy</p>	
--	--	--

<p>17. Wyspiański – nie- zwykła osobowość Młodej Polski.</p> <p>S. Wyspiański. ***[<i>U stóp Wawelu miał ojciec pra cownię!</i>]; ***[<i>Niech nikt nad grobem nie płacze!</i>]; ***[<i>I ciągle widzę ich twarze!</i>].</p> <p>osobiste wątki w malarstwie S. Wyspiańskiego, np.: <i>Autoportret z żoną, Śpiący Staś, Chochoły</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia biografię Wyspiańskiego - wykazuje wielowymiarowość Wyspiańskiego jako artysty; prezentuje jego twórczość literacką *i plastyczną - interpretuje wiersze Wyspiańskiego w kontekście autobiograficznym i historycznym - odczytuje dzieła malarskie Wyspiańskiego, dostrzegając w nich motywy autobiograficzne - *określa style i konwencje obrazów Wyspiańskiego (np. impresjonizm, secesja, folkloryzm) - tworzy spójne wypowiedzi na temat Wyspiańskiego i jego związków z Krakowem - uzasadnia wpływ atmosfery Krakowa na twórczość artysty; odwołuje się do konkretnych utworów literackich i obrazów - formułuje tezy i argumenty w wypowiedziach ustnych i pisemnych przy użyciu właściwych konstrukcji 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje i przedstawia prezentację na temat życia i twórczości Stanisława Wyspiańskiego - wykorzystuje samodzielnie znalezione materiały multimedialne - *charakteryzuje koncepcję „teatru ogromnego” Wyspiańskiego, wskazując jego związek z młodopolską syntezą sztuk - *omawia działalność Wyspiańskiego jako człowieka teatru, malarza, artysty plastyka, twórcy polichromii i witraży oraz sztuki użytkowej - *porównuje funkcjonowanie motywów autobiograficznych w poezji i malarstwie Wyspiańskiego
<p>18. *noc nadziei i buntu. Polskie zmagania o wolność. Mitologiczna płaszczyna dramatu.</p> <p>*S. Wyspiański. Noc listopadowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - *przedstawia treść utworu, odwołując się do poszczególnych scen - *określa tematykę i problematykę dramatu oraz jej związek ze zjawiskami społecznymi, historycznymi i estetycznymi epoki - *analizuje dramat: <ul style="list-style-type: none"> • *przedstawia kompozycję • *określa czas i przestrzeń wydarzeń • *określa nastrój poszczególnych scen i wskazuje artystyczne sposoby jego budowania • *wymienia i charakteryzuje postacie • *określa sposób przedstawienia i funkcje postaci historycznych oraz mitologicznych • *analizuje obrazy jesiennego przyrody i ich funkcje • *wskazuje elementy symboliczne i interpretuje ich znaczenia - *charakteryzuje cechy gatunkowe utworu (dramat modernistyczny) - *interpretuje dramat, wykorzystując potrzebne konteksty, m.in. historyczny, mitologiczny, literacki i kulturowy - *rozpoznaje obecne w utworze wartości i odnosi się do nich 	<ul style="list-style-type: none"> - *wskazuje w dramacie funkcjonowanie tradycji literackiej i kulturowej - *wskazuje przenikanie się w utworze płaszczyzny historycznej (realistycznej) i mitologicznej (symbolicznej) - *wskazuje w dramacie elementy modernizmu i neoromantyzmu - *dostrzega w dramacie obecność mitu agrarnego; wyjaśnia jego odniesienie do polskich dziejów narodowych - *przedstawia sposoby mitologizacji polskich losów – dramatycznego <i>wybijania się na niepodległość</i> - *porównuje sposób przedstawienia polskich problemów narodowych w <i>Nocy listopadowej</i> i dramatach romantycznych (np. <i>Dziadów części III</i>); analizuje porównawczo ich problematykę i poetykę - *dostrzega nawiązania do tragedii antycznej; interpretuje je
<p>19. *G. Zapolska. Moralność pani Dulskiej.</p> <p>tragifarsa kołtuńska. Świat według Dulskich. Postacie kobiece. naturalistyczna wizja życia w społeczeństwie mieszczańskim.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - *streszcza, opowiada utwór; odróżnia streszczenie od parafrazy - *określa tematykę i problematykę społecznymi, egzystencjalnymi i dramatu oraz jej związek ze zjawiskami estetycznymi epoki - *analizuje dramat: <ul style="list-style-type: none"> • *przedstawia kompozycję • *określa czas wydarzeń • *charakteryzuje przestrzeń sceniczną i określa jej funkcje • *charakteryzuje postacie i określa istniejące między nimi relacje; charakteryzuje porównawczo np. Dulską i Dulskiego, Hesię i Mełę • *wskazuje sposoby indywidualizacji bohaterów sztuki <ul style="list-style-type: none"> • *interpretuje zakończenie utworu - *interpretuje tytuł, wyjaśnia podtytuł „tragifarsa kołtuńska” 	<ul style="list-style-type: none"> - *przedstawia wiadomości o życiu i twórczości G. Zapolskiej na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów: *przedstawia miejsce Zapolskiej i jej twórczości na tle obyczajowości epoki *przedstawia prowokacyjny temat, które podejmowała - *dostrzega współwystępowanie różnych konwencji (humor, komizm, tragizm, ironia) - *wskazuje środki artystyczne, którymi autorka osiągnęła wyrazistość postaci - *na podstawie utworu Zapolskiej charakteryzuje dramat naturalistyczny przełomu wieków

<p>D. Knysz-Tomaszewska, [Zapolska i naturalizm].</p> <p>Dostępny spektakl teatralny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - *dostrzega w utworze ironię i sarkazm i określa ich funkcje - *wyjaśnia pojęcie dulszczyzny, wskazując jej ponadczasowość - *analizuje obraz społeczeństwa mieszczańskiego przedstawiony w dramacie Zapolskiej - *przedstawia cechy gatunkowe utworu; wskazuje cechy dramatu naturalistycznego - *interpretuje dramat, wykorzystując potrzebne konteksty, m.in. społeczny, egzystencjalny, filozoficzny, literacki i kulturowy - *ocenia postacie i ich postępowanie, odwołując się do wartości uniwersalnych - *redaguje wypowiedź argumentacyjną na temat utworu - *czyta literaturę naukową, wykorzystuje zawarte w niej informacje - *recenzuje obejrzaną inscenizację dramatu, wskazuje środki teatralne i określa ich funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> - *uzasadnia, że dramat ukazuje naturalistyczną wizję życia (formułuje tezy i argumenty na podstawie tekstu) - *wyjaśnia, jak w dramacie funkcjonują motywy teatru, maski, roli - *pisze wypowiedź argumentacyjną na temat płaszczyzny aksjologicznej utworu; wprowadza różnorodne konteksty - *ocenia walory teatralne (sceniczne) dramatu
<p>20. Synteza wiadomości o literaturze i sztuce Młodej Polski.</p> <p>Dekadencki katastrofizm i modernistyczne cierpienie.</p> <p>rola artysty i sztuki.</p> <p>Artysta i tłum.</p> <p>Sztuka Młodej Polski:</p> <p>impresjonizm, ekspresjonizm, symbolizm, naturalizm.</p> <p>neoromantyzm.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - syntetycznie przedstawia literaturę i sztukę Młodej Polski, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje najważniejsze wątki i tematy • charakteryzuje główne prądy i kierunki artystyczne • charakteryzuje dramat symboliczny i naturalistyczny • określa kierunki rozwoju powieści młodopolskiej • w poznanych utworach wskazuje obecność toposów, archetypów i symboli antycznych, chrześcijańskich i kulturowych - interpretuje porównawczo utwory młodopolskie, wykorzystując potrzebne konteksty - omawia zagadnienia, np.: <ul style="list-style-type: none"> • dekadenski katastrofizm i modernistyczne cierpienie • rola artysty i sztuki; artysta i tłum. • sztuka Młodej Polski: impresjonizm, ekspresjonizm, symbolizm, naturalizm • neoromantyzm w literaturze i sztuce - redaguje wypowiedź argumentacyjną (rozprawkę, szkic interpretacyjny) na temat literatury i sztuki młodopolskiej - przedstawia stosunek twórców młodopolskich do tradycji literackiej i kulturowej (np. antyku, romantyzmu); w argumentacji przywołuje konkretne dzieła - gromadzi i przetwarza informacje; porządkuje je w problemowe całości; - sporządza bazę danych 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje w czytanych utworach konwencję realistyczną, naturalistyczną, symboliczną oraz <ul style="list-style-type: none"> *oniryczną - charakteryzuje filozoficzne założenia epoki (Schopenhauer, Nietzsche, Bergson) - *wyjaśnia koncepcję sztuki apollinijskiej i dionizyjskiej - *wskazuje źródła młodopolskiego estetyzmu - *w pogłębiony sposób interpretuje archetypy, toposy i symbole obecne w sztuce Młodej Polski - *wyjaśnia, na czym polegała wewnętrzna antynomia epoki (współwystępowanie różnych prądów, kierunków i konwencji) - *przedstawia pokolenia twórców Młodej Polski i syntetycznie charakteryzuje ich twórczość - *porównuje teksty kultury (np. dzieła literackie, malarskie i muzyczne), uwzględniając różnorodne konteksty - *wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieł sztuki

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

<p>1. Jak mówić o tym, że coś jest dobre lub złe? Język wartości. Wartości w języku.</p> <p>A. Cegiela. Słowa i ludzie. Wprowadzenie do etyki słowa (fragm.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcie wartości, podaje przykłady wartości uniwersalnych i narodowych - wyjaśnia termin „język wartości” - podaje przykłady środków językowych służących do nazywania i opisywania wartości - rozpoznaje leksykalne sposoby wyrażania wartości (w tekście) - rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym - wyjaśnia, czym jest wartość użytkowa języka - wie, czym jest etyka, a czym estetyka słowa (wyjaśnia terminy, podając przykłady) - podaje przykłady językowego dyskryminowania ludzi - zna zasady dobrego stylu i stara się je zachowywać w swoich wypowiedziach - rozpoznaje wulgaryzmy i wyrazy obraźliwe; właściwie je ocenia - *wyjaśnia, czym jest tabu językowe 	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje terminy: wartości, antywartości, aksjologia, wartości etyczne, w. estetyczne - rozróżnia typy wartości (np. absolutne i względne) - *określa rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich - rozpoznaje w tekstach (np. reklamowych) naruszenia etyki słowa - rozpoznaje gramatyczne i słowotwórcze środki wyrażania wartości (w tekście) - wskazuje konstrukcje składniowe wyrażające oceny - analizuje teksty naukowe traktujące o języku wartości; wykorzystuje znalezione informacje w wypowiedziach własnych
<p>2. Zapożyczenia we współczesnym języku polskim.</p> <p>J. Miodek. Jestem za „ekstraodlotem” (fragm.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady zapożyczeń we współczesnym języku polskim - określa, z jakich języków pochodzi współcześnie najczęściej zapożyczeń, podaje przykłady - rozpoznaje w tekście zapożyczenia przyswojone współcześnie - wskazuje zapożyczenia właściwe dla środowiskowych odmian języka i określonych dziedzin (np. sport, ekonomia, technologie itp.) - klasyfikuje zapożyczenia, rozpoznając: <ul style="list-style-type: none"> • właściwe (leksykalne) • znaczeniowe (semantyczne) - wyjaśnia termin internacjonalizm; podaje przykłady - wyjaśnia, kiedy używanie zapożyczeń jest błędem językowym, a kiedy nie - wykorzystuje słowniki do analizy zapożyczeń, zbadania ich znaczenia, rozstrzygnięcia, czy dane zapożyczenie jest użyte poprawnie itp. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: okcydentalizmy, orientalizmy, ksenizmy, egzotyzmy - wyjaśnia, czym są zapożyczenia sztuczne i hybrydy, podaje ich przykłady - wyjaśnia, czym są kalki słowotwórcze, podaje przykłady
<p>3. razem czy oddzielnie? o pisowni niektórych wyrazów i ich połączeń (cz. 1).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zasady pisowni łącznej i rozdzielnej • partykuły <i>nie</i> z czasownikami, rzeczownikami, przymiotnikami, przysłówkami • przymiotników złożonych • rzeczowników złożonych • połączeń rzeczownikowo-rzeczownikowych • przymiotników utworzonych od wyrażen przyimkowych i wyrażen zawierających liczebnik • połączeń przysłówków i przymiotników - stosuje poznane zasady ortograficzne w tekstach własnych, poprawia teksty cudze - korzysta ze słowników oraz kompendiów internetowych do rozstrzygnięcia wątpliwości ortograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawia błędy ortograficzne w zakresie pisowni łącznej i pisemnej, analizuje relacje między członami połączeń - uzasadnia swoje decyzje poprawnościowe, odwołując się do zasad pisowni polskiej - rozróżnia zasady pisowni <i>nie</i> z czasownikami w różnych formach w zależności od znaczenia wypowiedzi - stosuje zasady poprawności ortograficznej w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym i cudzym

<p>4. W tym samym języku, a jednak inaczej... Zróżnicowanie regionalne polszczyzny. Dialekty polskie.</p> <p>K. Handke. Terytorialne odmiany polszczyzny [w:] Współczesny język polski (fragm.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objaśnia (definiuje) terminy: polszczyzna ogólna, dialekt, gwara, dialektyzm - wyjaśnia różnice między dialektem i gwarą - wymienia główne dialekty polskie (mazowiecki, wielkopolski, śląski, małopolski) - wie, że język kaszubski ma status odrębnego języka narodowego - podaje najważniejsze cechy dialektów mazowieckiego, śląskiego, małopolskiego i wielkopolskiego oraz języka kaszubskiego - rozróżnia gwarę wiejską i miejską - wyjaśnia terminy: dialektyzm, regionalizm; podaje i objaśnia przykłady - wyjaśnia, czym jest dialektyzacja (stylizacja gwarowa) - rozpoznaje dialektyzację w czytanych tekstach; wskazuje służące jej środki językowe - wykorzystuje wiadomości z tekstów naukowych; przetwarza je, *stosuje do opisywania gwar 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje szerzej specyfikę dialektów mazowieckiego, śląskiego, małopolskiego i języka kaszubskiego - odróżnia gwary i dialekty od regionalnych odmian polszczyzny - wymienia typy regionalizmów (fonetyczne, fleksyjne, słowotwórcze, składniowe, leksykalne, semantyczne; podaje przykłady) - w czytanych tekstach analizuje środki językowe służące dialektyzacji, określa ich rodzaj i funkcje - przedstawia pozycję dialektów i odmian regionalnych we współczesnej polszczyźnie
<p>5. <i>Jakąż jest przeciw włócznie złego twoja tarcza, człowiecze końca wieku?...</i> Język okresu Młodej Polski.</p> <p>Fragmety utworów młodopolskich.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje przemiany językowe w polszczyźnie przełomu XIX i XX wieku - wyjaśnia termin <i>styl artystyczny</i> - wykazuje zróżnicowanie stylu artystycznego utworów młodopolskich, rozpoznając w czytanych fragmentach: <ul style="list-style-type: none"> • impresjonizm • ekspresjonizm • klasycyzm • naturalizm - wymienia najważniejsze cechy stylistyczne symbolizmu, impresjonizmu i ekspresjonizmu; wskazuje właściwe im środki stylistyczne i językowe - rozpoznaje środki stylistyczne typowe dla Młodej Polski (np. metafory, animizację, personifikację, hiperbolizację *synestezję, paralelizmy składniowe itp.) i określa ich funkcje w czytanych fragmentach - charakteryzuje warstwę brzmieniową czytanych utworów; wskazuje onomatopoeje, instrumentację głoskową, *aliterację, *paronomazję, rym, rytm i porządkę wersyfikacyjną itp. - *rozpoznaje metonimie i synekdochy; określa ich funkcje (w utworach) - dostrzega przenikanie liryki do stylu utworów epickich - w dziełach różnych rodzajów literackich dostrzega stylizację (np. dialektalne, środowiskowe); wskazuje środki językowe i określa ich funkcje w utworze - w czytanych utworach rozpoznaje archaizację i poetyzację 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje styl artystyczny jako odmianę stylistyczną polszczyzny - dokonuje analizy językowo-stylistycznej wskazanego fragmentu utworu (lirycznego lub epickiego) - *w utworach liryki młodopolskiej rozpoznaje wiersz sylabiczny i toniczny - wskazuje w tekstach typowe funkcje środków stylistycznych charakterystycznych dla liryki młodopolskiej - rozpoznaje słownictwo charakterystyczne dla stylu ekspresjonistycznego i impresjonistycznego - syntetycznie charakteryzuje język i styl prozy młodopolskiej (odwołuje się do znanych utworów) - *wymienia pola semantyczne charakterystyczne dla utworów młodopolskich (np. artysta i sztuka, sen) - *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl młodopolskich autorów (np. Żeromskiego, Conrada) i utworów (np. <i>Chłopów</i>, <i>Wesela</i>)

Klasa 3 część 2

Dział programowy. Tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe oceny: dopuszczający i dostateczny	Wymagania ponadpodstawowe oceny: dobry i bardzo dobry
DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE, WOJNA, OKUPACJA I STALINIZM uczeń:		
<p>1. Ważne kierunki w sztuce początków XX w.</p> <p>Przykłady dzieł sztuki dwudziestolecia międzywojennego, np.</p> <p>G. Balla, <i>Szybkość samochodu</i> W. Roguski, <i>Dancing Kompozycja</i></p> <p>P. Picasso, <i>Panny z Awinionu</i>, <i>Martwa natura</i> P. Citroen, <i>Fotomontaż</i> M. Duchamp, <i>Mona Lisa</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa kierunki zmian w sztuce na początku XX wieku - wymienia główne tendencje i hasła związane z nowymi kierunkami w sztuce (np. aktywizm, zmiana, bunt, szybkość, rozwój cywilizacyjny, masowość, zwrot ku przyszłości, antymimetyzm, deformacja, karykatura i groteska), krótko je komentuje, odnosi do przykładów dzieł sztuki - wymienia i krótko przedstawia kierunki artystyczne: futurizm, dadaizm, kubizm, ekspresjonizm, surrealizm; wskazuje najważniejszych przedstawicieli i wybrane dzieła - wyjaśnia terminy: kultura masowa, środki masowego przekazu - opisuje wybrane dzieła sztuki awangardowej, wskazując ich charakterystyczne cechy - ogólnie wyjaśnia terminy: awangarda, modernizm i *przedstawia relacje, jakie między nimi zachodzą - czyta ze zrozumieniem literaturę naukową i eseistyczną na temat sztuki, znajduje informacje związane z tematem - buduje wypowiedzi na temat dzieł sztuki, formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, uzasadnienia i komentarze - gromadzi i przetwarza informacje - wykorzystuje multimedialne źródła informacji 	<ul style="list-style-type: none"> - prezentuje znalezione informacje i dzieła w samodzielnie przygotowanych dłuższych wypowiedziach (z wykorzystaniem środków multimedialnych) - wskazuje filozoficzne podstawy nowej sztuki (Nietzsche, Bergson, psychoanaliza Freuda) - szerzej wyjaśnia, czym jest kultura masowa, i wskazuje jej podstawowe obszary (np. tania książka, prasa, komedie slapstickowe) - *dostrzega związki między kierunkami awangardowymi w poezji i w innych dziedzinach sztuki - przedstawia wpływ wynalazków techniki (radio, gramofon, kino) na rozwój sztuki - *rozpoznaje i charakteryzuje style w sztuce (np. kubizm, futurizm, ekspresjonizm); interpretuje je na przykładach wybranych dzieł - krótko przedstawia początki filmu jako nowej dziedziny sztuki, wskazuje najważniejszych twórców, wymienia niektóre tytuły (np. Chaplin, Eisenstein, film ekspresjonistyczny, filmowy surrealizm Buñuela, plany filmowe, montaż filmowy) - porządkuje informacje w problemowe całości, buduje bazę danych
<p>2. Uchwycić ruch i energię miasta. Poeci wyzwoleni z tradycji romantycznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: dwudziestolecie międzywojenne - analizuje i interpretuje czytane wiersze: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • określa sytuację liryczną, ja liryczne, ty (odbiorcę), bohatera • rozpoznaje środki stylistyczne i kompozycyjne, 	<ul style="list-style-type: none"> - *rozpoznaje tradycję kulturową, którą przywołują poeci, i określa cel nawiązania - *określa funkcje nawiązania ewangelicznego w wierszu Tuwima - określa, jaka koncepcja poety i poezji zawarta jest w wierszach (unieważnienie modelu romantycznego)

<p>J. Tuwim, <i>Chrystus miasta; Do krytyków</i></p> <p>J. Lechoń, <i>Herostrates</i></p> <p>M. Głowiński, J. Sławiński, <i>[Miasto w poezji]</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa ich funkcje • wskazuje motywy kulturowe (biblijne, romantyczne) i określa ich funkcje • odczytuje treści symboliczne - *rozpoznaje w wierszach prozodyczne elementy stylu (akcenty, intonacja, dynamizacja itp.) i określa ich funkcje - określa funkcje scenerii miasta w wierszach Tuwima - określa stosunek podmiotu lirycznego do tradycji literackiej (np. do zadań romantycznego poety) - wskazuje w wierszach elementy stylu potocznego i określa ich funkcję - opisuje wyłaniający się z wierszy obraz Polski - w wierszu Lechonia dostrzega aluzje do polskiej historii oraz symbole romantyczne; interpretuje je - *dostrzega romantyczny rodowód poezji Lechonia - czyta ze zrozumieniem fragment eseju - redaguje notatki - poszukuje dodatkowych informacji, dokonuje ich selekcji i hierarchizacji - sporządza plan prezentacji (kompozycyjny) 	<ul style="list-style-type: none"> - *w wierszu Tuwima rozpoznaje i interpretuje motywy tańca (wprowadza kontekst innych „tańców literackich”) - *w wierszu <i>Herostrates</i> dostrzega nawiązania do <i>Nocy listopadowej</i> Wyspiańskiego; interpretuje ich funkcje - *dostrzega w wierszach założenia programowe (Skamandra), interpretuje je - samodzielnie przygotowuje i przedstawia w klasie prezentację na temat motywu miasta w literaturze i sztuce - funkcjonalnie wykorzystuje materiały ilustracyjne
<p>3. Grupy poetyckie w dwudziestoleciu międzywojennym</p> <p>Nowe tematy – nowa estetyka – nowy język poetycki</p> <p>M. Pawlikowska- Jasnorzewska, <i>Kurze łapki; Stara kobieta; Płyty Carusa</i></p> <p>B. Jasiński, <i>Buł w butonierce</i></p> <p>J. Przyboś, <i>Na kołach; Wieczór</i></p> <p>*T. Peiper, <i>Miasto. Masa. Maszyna</i> (fragm.)</p> <p>Muzyka: E. Caruso, <i>Mamma Mia, Che Vo' Sape</i> E. Demarczyk, <i>Pocałunki,</i> sł. M. Pawlikowska-Jasnorzewska, muz. Z. Konieczny</p> <p>Malarstwo reprezentujące nurty polskiej sztuki w dwudziestoleciu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia grupy poetyckie istniejące w dwudziestoleciu międzywojennym (futurystów, Skamandra, Awangardę Krakowską, drugą awangardę); krótko je opisuje, wymienia przedstawicieli - interpretuje czytane utwory; wskazuje: <ul style="list-style-type: none"> • codzienność i sprawy „zwyczajne” jako tematy poetyckie, • nowego bohatera (szary człowiek i tłum), • fascynację techniką i przestrzenią wielkomięską, • witalność, dynamizm, • odrzucenie tradycji i pochwałę cywilizacji, • zachwyt nad nowymi dziedzinami sztuki i nowymi mediami (np. kino, gramofon) itp. - określa postawy podmiotów lirycznych - opisuje poetykę czytanych wierszy, m.in. wskazuje nowatorstwo formalne: <ul style="list-style-type: none"> • język potoczny w wierszach skamandrytów, • „spiętrzoną” metaforę i elipsę w wierszach Przybosia, • odejście od rygorów wersyfikacyjno-składniowych itp.); - charakteryzuje warstwę brzmieniową wierszy: rymy, rytm stylistyczne; określa ich funkcje - w czytanych utworach wskazuje cechy i tematy: <ul style="list-style-type: none"> • charakterystyczne dla grup i nurtów poetyckich • indywidualne, specyficzne dla poszczególnych twórców dwudziestolecia - omawia wybrane dzieła sztuki polskiej (malarstwo, rzeźbę) powstałe w dwudziestoleciu międzywojennym - *przedstawia nurty w sztuce polskiej dwudziestolecia (np. formizm, koloryzm); rozpoznaje ich cechy w omawianych dziełach sztuki - redaguje notatkę, definicję, hasło encyklopedyczne - gromadzi informacje wokół tematu (np. grupy poetyckie w dwudziestoleciu międzywojennym), tworzy bazę danych - redaguje wypowiedź argumentacyjną na temat poezji dwudziestolecia międzywojennego 	<ul style="list-style-type: none"> - prezentuje futurystów, Skamandra i Awangardę Krakowską jako grupy poetyckie; odwołuje się do czytanych wierszy, *wykorzystuje informacje samodzielnie znalezione w różnych źródłach - przedstawia postacie poetów z kręgu Skamandra, a także *futurystów (Jasińskiego) i *Awangardy Krakowskiej (Przybosia), wymienia ich utwory, podaje najważniejsze wiadomości biograficzne, ogólnie charakteryzuje ich twórczość - przygotowuje i wygłasza prezentację (referat); wykorzystuje środki multimedialne - w czytanych wierszach <ul style="list-style-type: none"> • odnajduje założenia programowe grup i nurtów poetyckich • wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje (*dostrzega w nich wykładniki nowatorstwa i awangardowości utworów) - *na podstawie czytanych utworów omawia przemiany postaw twórczych poetów (np. Tuwima – od „barbarzyńcy w mieście” do poety „słowiarza”, Przybosia – od fascynacji miastem ku pejzażom wiejskim) - *przedstawia różne koncepcje poety (artysty) i poezji obecne w programach i utworach dwudziestolecia („barbarzyńca”, „kabaretowy prześmiewca”, „poszukiwacz słowa”, „eksperymentator w laboratorium sztuki”) - *charakteryzuje rozwój sztuki polskiej w dwudziestoleciu; przedstawia twórców różnych nurtów i grup oraz interpretuje ich dzieła - porównuje utwory poetyckie i dzieła innych sztuk reprezentujących te same (lub pokrewne) nurty artystyczne; określa, jak te same idee wyrażane są językami różnych sztuk - redaguje wypowiedź argumentacyjną (lub *esej) na temat przemian w sztuce dwudziestolecia międzywojennego

Rzeźba, np.:
Z. Pronaszko,
*Projekt pomnika
Adama
Mickiewicza*
A. Zamoyski, *Tango*

<p>4. Klasycyzm w dwudziestoleciu międzywojennym</p> <p>L. Staff, Wysokie drzewa; Bonaccia; Harmonia</p> <p>J. Tuwim, Siłowie; Zmęczenie</p> <p>J. Iwaszkiewi cz, Lipiec; Źródło Aretuzy</p> <p>Sztuka klasyczna, np.: Poliklet, <i>Doryforos</i> Myron, <i>Dyskobol</i> Michał Anioł, <i>Dawid</i> J. Vermeer, <i>Kobieta z dzbanem</i></p> <p>Muzyka: fragmenty utworów K. Szymanowskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje i interpretuje czytane wiersze: <ul style="list-style-type: none"> • określa tematykę, problematykę, nastrój • analizuje budowę wersyfikacyjno-składniową • wskazuje środki stylistyczne i językowe, określa ich funkcje <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje klasyczny wzorzec poezji • interpretuje treści alegoryczne i symboliczne - przedstawia funkcjonowanie motywu harmonii - rozpoznaje motywy antyczne i biblijne; objaśnia je i określa ich funkcje - w czytanych utworach dostrzega i interpretuje erudycyzmy i nawiązania kulturowe - w wierszach Staffa wskazuje elementy stoicyzmu; <ul style="list-style-type: none"> *określa jego miejsce w budowaniu filozofii twórczej poety - określa przedstawioną w wierszach postawę poety i koncepcję poezji - określa dziedzictwo kulturowe obecne w czytanych wierszach (nawiązania „śródziemnomorskie”, przywoływane dzieła sztuki itp.) - *wyjaśnia rolę nawiązań do tradycji kultury w budowaniu wartości uniwersalnych - w czytanych wierszach odnajduje antyczny ideał harmonii, piękna i dobra moralnego - na podstawie znanych utworów i dzieł sztuki wyjaśnia symbolikę źródła - wyjaśnia terminy: klasycyzm, klasyczny, wskazując różne ich znaczenia - na podstawie dzieł literatury i sztuki uzasadnia, że antyk i mity greckie stanowią wciąż żywe źródło kultury śródziemnomorskiej - pisze wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację wybranego wiersza - *interpretuje porównawczo wybrane wiersze różnych poetów oraz jednego poety – pochodzące z różnych okresów twórczości (np. Tuwima) 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia Staffa jako twórcę nurtu klasycznego i klasyka poezji polskiej - analizuje warstwę brzmieniową wiersza <i>Wysokie drzewa</i>; *wyjaśnia jej rolę w budowaniu nastroju i przekazu wiersza - *określa, jaka koncepcja filozoficzna jest związana z antycznym rozumieniem poety doskonałego - *wyjaśnia określenie „poeta słowiarz” odnoszące się do Tuwima (odwołując się do czytanych utworów) - wyjaśnia termin: topos, podając przykłady; przedstawia rolę toposów w poezji klasyków - *w wierszach Iwaszkiewicza odnajduje elementy klasyczne i parnasistowskie - wyjaśnia określenie „poeta kultury” w odniesieniu do Iwaszkiewicza (lub innych twórców) - przygotowuje prezentację na temat obecności nurtu klasycznego w kulturze europejskiej; wykorzystuje utwory poznane na lekcjach polskiego i *własne lektury oraz materiał ilustracyjny - *redaguje interpretację porównawczą wybranych wierszy; przeprowadza wywód, w którym uzasadni postawioną tezę, odwołując się do treści i poetyki utworów
<p>5. Rozwój powieści. Wielka proza światowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje model XIX-wiecznej powieści realistycznej z powieściami dwudziestolecia międzywojennego - wymienia i krótko prezentuje najważniejszych autorów powieści dwudziestolecia i ich twórczość (M. Proust, J. Joyce, T. Mann) - wskazuje charakterystyczne cechy poetyki dzieł takich, jak <i>Ulisses</i>, <i>W poszukiwaniu straconego czasu</i>, <i>Czarodziejska góra</i> - krótko przedstawia techniki narracyjne stosowane w powieści dwudziestolecia i ich funkcje; <ul style="list-style-type: none"> *porównuje ze sposobami narracji stosowanymi w utworach wcześniejszych epok - *znajduje w różnych źródłach wiadomości o rozwoju powieści (sposobach kreowania świata przedstawionego, technikach narracyjnych, konwencjach) - sporządza bibliografię wykorzystanych źródeł (także internetowych) 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia różne kierunki poszukiwań formalnych prozy realistycznej w dwudziestoleciu: <ul style="list-style-type: none"> • czas subiektywny i monolog wewnętrzny bohatera w powieści Prousta, • strumień świadomości i symultanizm Joyce’a, • „powieść edukacyjną” Manna, • behawioryzm, np. Hemingwaya - *przedstawia wpływ filozofii i psychologii na rozwój powieści - *wnioskuje, dlaczego czas stał się jednym z głównych tematów powieści (sztuki XX w.) - porządkuje informacje w problemowe całości, tworzy bazę danych - *przygotowuje referat (prezentację) o rozwoju powieści na podstawie samodzielnie opracowanego konspektu; wygłasza ją w klasie

<p>6. Przedwiośnie – czyli spór o idee</p> <p>S. Żeromski, Przedwiośnie</p> <p>Z.J. Adamczyk, [Znaczenie opowieści o szklanych domach w „Przedwiośniu” Stefana Żeromskiego]</p>	<ul style="list-style-type: none"> - streszcza powieść (lub wybrane wątki) - przedstawia tematykę i problematykę utworu - określa świat przedstawiony powieści: <ul style="list-style-type: none"> • czas i przestrzeń • kreacje bohaterów • przebieg wydarzeń • sposób prowadzenia narracji - rozpoznaje realistyczną konwencję powieści, określa jej cechy - przedstawia obraz rewolucji ukazany w powieści; toczącą się wokół niej dyskusję oraz literackie środki jej opisu - charakteryzuje przestrzeń powieściową ukazującą polską rzeczywistość; *dostrzega jej symboliczny wymiar (np.: Nawłóć i Chłodek, dzielnice Warszawy, marsz na Belweder itp.) - charakteryzuje głównego bohatera i sposoby jego kreowania: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia etapy jego dojrzewania i edukacji, • określa przynależność pokoleniową, • wskazuje polski, ale i rewolucyjny rodowód • określa sposób widzenia polskiej rzeczywistości • określa rolę miłości w jego życiu • pokazuje cele, pragnienia, motywację - interpretuje dialogową konstrukcję III części utworu (zderzenie równorzędnych racji w polemice Cezarego z Gajowcem i Antonim Lulkiem) - interpretuje otwarte zakończenie losów bohatera (*wskazuje różne sposoby jego odczytania) - odczytuje metaforyczny sens tytułu powieści i tytułów jej części - interpretuje <i>Przedwiośnie</i> jako powieść wyrastającą z rozczarowania pierwszymi latami niepodległości - interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny społeczny, polityczny, egzystencjalny, literacki i inne) - czyta ze zrozumieniem tekst naukowy - w interpretacji <i>Przedwiośnia</i> wykorzystuje wiadomości znalezione w literaturze naukowej - zabiera głos w dyskusji na temat decyzji bohatera oraz racji reprezentowanych przez różne postacie - zachowuje logikę toku rozumowania, rozróżnia różne typy argumentów - redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) odnoszącą się do jej problematyki powieści 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje <i>Przedwiośnie</i> jako powieść polityczną i edukacyjną - wyjaśnia termin: powieść polifoniczna i odnosi go do III części <i>Przedwiośnia</i> - *porównuje Nawłóć i Soplicowo (ew. inne literackie obrazy dworu ziemiańskiego) - wskazuje dwa typy narracji obecne w powieści (auktorialną i personalną) i określa ich funkcje - *rozumie pojęcie aluzji literackiej i stosuje je w interpretacji utworu - analizuje język i styl, jakim pisarz przedstawia opisy polskiej rzeczywistości - w kreacji Cezarego Baryki wskazuje nawiązania romantyczne - wnioskuje na podstawie powieści, jak Żeromski wyobrażał sobie etos polskiej inteligencji - *charakteryzuje poglądy polityczne i społeczne Żeromskiego (np.: konieczność zachowania niepodległości, likwidacja nędzy, potępienie komunizmu i rewolucji) - *wie, jakie kontrowersje wzbudzało <i>Przedwiośnie</i> i jakie oskarżenia wysuwano pod adresem autora; polemizuje z nimi, wykorzystując interpretację powieści i wiadomości z podręcznika - przygotowuje przemówienie związane z problematyką powieści; stosuje retoryczne zasady kompozycyjne - formułuje tezy i argumenty, odnosząc się do treści utworu i wykorzystując wnioski interpretacyjne - *wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych - analizuje strukturę tekstu naukowego, wskazuje tezy i określa sposób prowadzenia wywodu
<p>7. Granica jako powieść psychologiczno-obyczajowa, polityczno-społeczna, filozoficzna ...</p> <p>Z. Nałkowska, Granica</p>	<ul style="list-style-type: none"> - streszcza powieść (lub wybrane fragmenty i wątki) - określa tematykę i problematykę utworu - określa świat przedstawiony utworu (czas i przestrzeń, postacie, wydarzenia itp.) - rozpoznaje realistyczną konwencję powieści - wskazuje inwersję czasową jako zasadę kompozycyjną powieści i określa jej funkcję - *wyjaśnia, na czym polega nowatorstwo kompozycji utworu - charakteryzuje głównego bohatera: <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różne źródła informacji i relatywność oceny postaci • analizuje drogę życiową Zenona i jego przemiany; • wskazuje czynniki, które miały wpływ na moralne ukształtowanie się bohatera, jego cele, decyzje itp. • dostrzega tragizm bohatera i *wskazuje jego społeczne i psychologiczne źródła 	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje termin: inwersja czasowa - wskazuje różne płaszczyzny interpretacji powieści (psychologiczno-moralną, polityczno-społeczna, filozoficzną), omawia je, odwołując się do treści utworu - przedstawia wydarzenia ukazane w powieści z punktu widzenia różnych postaci; wyciąga wnioski - zabiera głos w dyskusji na temat prawdy w życiu człowieka, relatywizmu ocen, istnienia obiektywnych norm moralnych (odnosi swoje sądy do <i>Granicy</i> i innych utworów) - *odczytuje poglądy filozoficzne wpisane w kreacje postaci (np. determinizm) - komentuje postępowanie postaci powieściowych, uwzględnia koncepcję „wdrukowanego” schematu postępowania - *interpretuje obecność w powieści motywu maski

	<ul style="list-style-type: none"> - określa sposób prowadzenia narracji; wskazuje punkt widzenia narratora oraz relacjonuje jego refleksje na temat ludzkiego życia - interpretuje tytuł powieści, dostrzegając jego wieloznaczność - interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty (społeczny, polityczny, egzystencjalny, filozoficzny, literacki i inne) - zabiera głos w dyskusji na temat moralnej oceny postępowania Zenona - zachowuje logikę toku rozumowania, rozróżnia różne typy argumentów - redaguje wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację powieści i odnoszącą się do jej problematyki 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje mowę oskarżycielską lub obrończą Zenona Ziembiewicza; stosuje retoryczne zasady kompozycyjne - formułuje tezy i argumenty, odnosząc się do treści utworu - rozróżnia typy argumentów, posługuje się argumentami rzeczowymi, unika nieetycznych - *wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych
<p>8. W poszukiwaniu samoświadomości</p> <p style="text-align: center;">J.</p> <p>Iwaszkiewicz, Panny z Wilka</p> <p><i>Panny z Wilka,</i> film w reż. A. Wajdy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę i problematykę utworu - rekonstruuje portret psychologiczny bohatera (Rubena) - *przedstawia związek utworu z nurtem prozy psychologicznej - opisuje sposób prowadzenia narracji (nakładanie się planów czasowych) - określa, co jest głównym przedmiotem obserwacji narratora (wnętrze bohatera, jego wspomnienia i myśli) - redaguje wypowiedzi (ustne i pisemne) na temat utworu - analizuje sposób przeniesienia utworu literackiego na ekran; porównuje fabułę opowiadania z narracją filmową - wskazuje i analizuje środki filmowe i ich funkcje; ocenia kreacje aktorskie - redaguje recenzję filmu 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje źródła problemów egzystencjalnych bohatera - określa strategię narracji (narrator podąża za pogłębiającą się samoświadomością Rubena) - *porównuje opowiadanie z prozą Prousta, wskazuje podobieństwa (podróż wewnętrzna w głąb przeszłości) - *podaje podstawowe informacje o Prouście i jego „poszukiwaniu straconego czasu” - dostrzega i interpretuje topos miłości i śmierci obecny w opowiadaniu - analizuje film jako odrębne dzieło sztuki przemawiające własnym językiem
<p>9. *Powieść psychoanalityczna</p> <p>*M. Kuncewiczowa, Cudzoziemka</p> <p>Malarstwo, np. P. Delvaux, <i>Kobieta siedząca przed lustrem</i></p> <p>Psychoanaliza Freuda (założenia)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - *przedstawia tematykę oraz problematykę powieści - *streszcza (opowiada) historię Róży - *wyjaśnia, w jaki sposób czytelnik poznaje historię bohaterki - *wskazuje retrospekcję jako zasadę kompozycyjną utworu - *wyjaśnia, czym jest czas psychologiczny - *wykorzystuje kategorię czasu psychologicznego w interpretacji utworu - *przedstawia zróżnicowanie narracji (subiektywny punkt widzenia bohaterki bądź perspektywa Władysia – obiektywna relacja narratora); wskazuje właściwe fragmenty - *określa funkcję różnych czasów narracji (teraźniejszego i przeszłego) - *charakteryzuje język bohaterki, wskazując formy świadczące o jej „obcości” - *wyjaśnia tytuł, wskazując źródła „cudzoziemkości” Róży - *wyjaśnia określenie: powieść psychoanalityczna, odnosząc je do konstrukcji utworu i postaci bohaterki - *interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny, egzystencjalny, filozoficzny, biograficzny) - *redaguje notatkę z lekcji, definicje, wypowiedzi argumentacyjne związane z problematyką utworu 	<ul style="list-style-type: none"> - *wskazuje podobieństwo formalne powieści Kuncewiczowej i poszukiwań „utraconego czasu” Prousta - *wyjaśnia, jak odkrycie czasu psychologicznego wpłynęło na rozwój powieści europejskiej - *interpretuje różne techniki narracyjne obecne w utworze - *wskazuje związki narracji powieściowej z psychoanalizą Freuda (utwór jako „seans psychoanalityczny”) - *wskazuje w powieści motywy „muzyczne”, określa ich funkcję - *odczytuje symboliczne znaczenia motywów maski oraz dnia i nocy - *charakteryzuje postacie powieściowe - *dokonuje porównania Cezarego Baryki i Róży Żabczyńskiej, zwracając uwagę na ich „obcość”, sposób prowadzenia losów, język

<p>10. Bolesław Leśmian – czyli świat poznawany i odczuwany inaczej</p> <p>B. Leśmian, Topielec; Dusiołek; Szewczyk; Poeta; Dziewczyzna</p> <p>Poezja śpiewana, np.: E. Demarczyk, <i>Garbus</i>, sł. B. Leśmian, muz. Z. Konieczny</p> <p>M. Umer, <i>Łąka</i>, sł. B. Leśmian, muz. Z. Konieczny</p> <p>N. Czarmińska, <i>Szewczyk</i>, sł. B. Leśmian, muzyka własna</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę i problematykę wierszy - interpretuje wiersze, wnioskuje na podstawie analizy <ul style="list-style-type: none"> • określa formę podawczą i typ nadawcy • przedstawia bohaterów lirycznych czytanych wierszy; *określa ich metafizyczny charakter • rozpoznaje środki kompozycyjne, określa ich funkcje <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje treści symboliczne - przedstawia charakter świata wykreowanego w wierszach, dostrzega jego symboliczność i filozoficzne przesłanie - *rozpoznaje konwencje czytanych wierszy (fantastyczną, *oniryczną, *baśniową, groteskową) - rozpoznaje cechy gatunkowe wierszy (np. ballada, przypowieść, baśń) - *przedstawia sposób, w jaki poeta widzi naturę oraz jej relacje z człowiekiem - omawia specyfikę języka artystycznego Leśmiana, m.in. <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje neologizmy i określa ich funkcje • wskazuje i nazywa środki stylistyczne (m.in. metafory, symbole), określa ich funkcje <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rymy • przedstawia sposoby tworzenia rytmu i *innych elementów prozodycznych - wskazuje w poznanych wierszach inspiracje ludowe (m.in.: cechy ballady, rytmiczność, postacie rodem z podań ludowych, antropomorficzne widzenie sił natury) - w czytanych wierszach wskazuje elementy humoru, ironii i groteski, określa ich funkcje - wyjaśnia, na czym polega filozoficzny charakter poezji Leśmiana, - *uzasadnia związki poezji z intuicjonizmem Bergsona - sporządza notatkę z lekcji - tworzy wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy; formułuje tezy i uzasadnia je na podstawie interpretacji utworów 	<ul style="list-style-type: none"> - czyta wiersze Leśmiana z właściwą dykcją i intonacją - *interpretuje czytane wiersze jako opowieści filozoficzne: o bycie, poznaniu, trudzie istnienia, dochodzeniu prawdy o świecie itp. - *wyjaśnia, w jaki sposób poeta przetwarza elementy ludowe i filozoficzne, kreując świat przedstawiony swych wierszy - *przedstawia założenia intuicjonizmu Bergsona - *szerzej omawia związki poezji Leśmiana z filozofią Bergsona, odwołując się do konkretnych utworów - określa uniwersalny, filozoficzny przekaz czytanych wierszy; syntetycznie przedstawia Leśmianowską wizję świata, bytu, człowieka, Boga itp. - *wskazuje związki poezji Leśmiana z mitycznym pojmowaniem świata - określa stylistyczną i znaczeniową wartość neologizmów Leśmianowskich - rozpoznaje słowotwórczą budowę neologizmów Leśmiana - dokonuje analizy i interpretacji wybranego wiersza; wnioski przedstawia w wypowiedzi argumentacyjnej (na podstawie samodzielnie opracowanego konspektu) - ocenia muzyczno-wokalne interpretacje wierszy Leśmiana w wykonaniu Ewy Demarczyk, Magdy Umer i innych artystów
<p>11. *Mityzacja rzeczywistości w opowiadaniach Brunona Schulza</p> <p>*B. Schulz, Sierpień; Wiosna</p> <p><i>Słownik Schulzowski</i>, oprac. W. Bolecki, J. Jarzębski, S. Rosiek (fragm.)</p> <p>Malarstwo: obraz i ryciny B. Schulza M. Chagall, <i>Zielony skrzypek</i> J. Adler, <i>Moi rodzice</i></p> <p><i>Sanatorium pod klepsydrą</i>, film w reż. W.J. Hasa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - *przedstawia tematykę, treść oraz problematykę opowiadań - podaje podstawowe informacje na temat życia i twórczości B. Schulza - *interpretuje opowiadania, odnajdując w nich elementy autobiograficzne - *charakteryzuje elementy świata przedstawionego (czas i przestrzeń, postacie, wydarzenia, narrator) - *wyjaśnia, w jaki sposób elementy rzeczywiste (autobiograficzne) zostały przetworzone i włączone w obraz świata wykreowanego w opowiadaniach - *interpretuje wtajemniczenia, których doświadcza bohater - *wskazuje i interpretuje symboliczne i mityczne sensory obecne w opisach wykreowanej rzeczywistości - *wyjaśnia, na czym polega mitologizacja świata dzieciństwa rekonstruowanego w opowiadaniach - *wskazuje w opowiadaniach elementy groteski (groteskowe metamorfozy) i określa ich funkcje - *analizuje język poetycki Schulza, m.in. określa: <ul style="list-style-type: none"> • części mowy i ich funkcje • odwoływanie się do wrażeń zmysłowych • sposoby dynamizacji opisu 	<ul style="list-style-type: none"> - *przedstawia relacje między mikrokosmosem (dom, Drohobycz) i makrokosmosem (wszechświat, mit) w świecie przedstawionym opowiadań - *określa sposób pojmowania czasu w prozie Schulza (odnosi do czytanego tekstu, przytacza właściwe cytaty) - *uzasadnia, że w opowiadaniach występuje czas mityczny - *wskazuje w opisie metafory sugerujące metamorfozę elementów rzeczywistości, wyjaśnia, jakie mają znaczenie dla obrazu wykreowanego świata - *wyjaśnia, na czym polega mityzacja rzeczywistości w prozie Schulza, m.in. przywołuje mit Początku i Księgi - *określa związki między prozą Schulza a malarstwem np. Chagalla - poszukuje literatury naukowej na temat twórczości Schulza w różnych źródłach - *wyjaśnia koncepcję filmu W.J. Hasa <i>Sanatorium pod klepsydrą</i>, dostrzega odniesienia do zagłady Żydów w czasie wojny

	<ul style="list-style-type: none"> • metafory i ich charakter, • animizacje i antropomorfizacje <ul style="list-style-type: none"> - *sporządza bibliografię znalezionych pozycji naukowych nt. Schulza - *wskazuje środki filmowe, którymi twórcy filmu <i>Sanatorium pod klepsydrą</i> przenieśli specyfikę prozy Schulza na ekran 	
<p>12. *Świat jako koszmar, byt jako pułapka. Powieść paraboliczna</p> <p>*F. Kafka, Proces</p>	<ul style="list-style-type: none"> - *przedstawia tematykę oraz problematykę utworu - *streszcza (opowiada) powieść; przedstawia drogę Józefa K.: jego relacje ze spotkanymi ludźmi, nadzieje, jakie w nich pokłada, stosunek do procesu i przemiany zachodzące w samym bohaterze - *rozpoznaje cechy gatunkowe utworu (powieść paraboliczna) - *rozpoznaje konwencje powieści i ich przenikanie się (realistycznej i onirycznej) - *interpretuje wskazane fragmenty utworu (np. przypowieść o odźwiernym); odczytuje ich symboliczne znaczenia - *rozpoznaje i interpretuje paraboliczny sens procesu - *wyjaśnia termin: powieść paraboliczna, odnosząc go do <i>Procesu</i> i innych utworów - *interpretuje <i>Proces</i>, wykorzystując potrzebne konteksty (egzystencjalny, filozoficzny, historyczny, polityczny, społeczny, autobiograficzny) - *redaguje wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Procesu</i>, m.in. zabiera głos w dyskusji, pisze wypracowanie (np. rozprawkę) 	<ul style="list-style-type: none"> - *określa, jaka wizja świata i egzystencji ludzkiej wyłania się z <i>Procesu</i> Kafki - *interpretuje <i>Proces</i> jako zwiastun epoki totalitaryzmów; uzasadnia tezę na podstawie utworu i jego kontekstów - *charakteryzuje poetykę utworu, zwracając uwagę na: <ul style="list-style-type: none"> • gatunek powieści i jego cechy, • wymieszanie elementów realistycznych w taki sposób, iż tworzą fantastyczny świat przedstawiony • paraboliczność utworu - *porównuje różne interpretacje <i>Procesu</i>, przedstawia swoje oceny i opinie, uzasadniając je wnioskami z analizy tekstu - *zestawia ze sobą i porównuje dwa wykreowane światy: Schulza i Kafki - *podaje informacje biograficzne na temat F. Kafki - *poszukuje literatury naukowej na temat twórczości Kafki i jej kontekstów w różnych źródłach; wykorzystuje multimedialne źródła informacji i dokonuje ich oceny
<p>13. Forma w życiu człowieka. Parodia, groteska, karykatura</p> <p>W. Gombrowicz, Ferdynand</p> <p>Malarstwo: karnawał i groteska w sztuce europejskiej</p> <p>Z. Łapiński, <i>Akcje i interakcje (fragm. Ja, Ferdynand)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę oraz problematykę utworu - streszcza powieść (lub jej fragmenty) - wskazuje w utworze cechy gatunkowe powieści * i powiastki filozoficznej - rozpoznaje konwencje powieści (realistyczną, groteskową, *oniryczną) *i ich przenikanie się w poszczególnych fragmentach - przedstawia bohatera, wskazując różne jego „ja” oraz określając role (formy), jakie zostają mu narzucone - ocenia wpływ, jaki na bohatera mają inni ludzie - *ocenia, w jaki sposób (w ujęciu Gombrowicza) człowiek jest określany przez relacje międzyludzkie - interpretuje fragmenty utworu, np. przebudzenie bohatera, zaprowadzenie go do szkoły, pojedynek Syfona z Miętusem itp., odczytując ich treści symboliczne - wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (historyczny, społeczny, filozoficzny, literacki) - ocenia obraz środowisk społecznych ukazanych w powieści: szkoła, dom (rodzina mieszczańska) dwór ziemiański, - wyjaśnia symboliczny sens kolejnych ucieczek Józia (ocenia, czy możliwe jest uwolnienie się człowieka od narzucanej mu formy) - *wyjaśnia, jak Gombrowicz rozumie dojrzałość i niedojrzałość człowieka - w czytanych fragmentach wskazuje elementy parodii, groteski, karykatury, określa ich funkcje (np. kompromitacja określonych środowisk społecznych, zachowań, postaw itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje podstawowe informacje biograficzne o Gombrowiczu - na podstawie sytuacji Józia ocenia sytuację człowieka uwikłanego w formę - wyjaśnia, jak można rozumieć Gombrowiczowską Formę - ocenia stylistyczną wartość elementów nonsensu, absurdu, deformacji - *wskazuje związek groteski (w języku i stylu powieści) z obrazem deformacji osobowości człowieka pod wpływem interakcji z innymi ludźmi - definiuje pojęcia parodii i karykatury - *wskazuje przykłady stylistycznego dysonansu stosowanego przez autora, wyjaśnia jego mechanizm i funkcje - *rozumie pojęcie parafrazy; wskazuje parafrazy w tekście utworu i określa ich funkcje - *interpretuje <i>Ferdynand</i> w kontekście Bachtinowskiej koncepcji kultury karnawału - przedstawia samodzielnie przygotowany referat (lub prezentację) na temat groteski w literaturze i sztuce europejskiej; wykorzystuje materiały ilustracyjne

	<ul style="list-style-type: none"> - *wskazuje aluzje literackie i kulturowe; określa ich funkcje - interpretuje groteskową symbolikę części ciała - wskazuje sformułowania charakterystyczne dla groteskowego kodu Gombrowicza i wyjaśnia ich sens (np. <i>pupa, gęba, łydka, patrzeć belfrem</i>) - *wyjaśnia, czym jest kultura kamawaju i dostrzega jej związek z powieścią Gombrowicza - redaguje wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Ferdydurke</i> i twórczości Gombrowicza; zabiera głos w dyskusji, pisze wypracowanie (np. rozprawkę) - na podstawie powieści i wybranych dzieł sztuki wyjaśnia, czym jest groteska i jakie są jej cechy - czyta ze zrozumieniem literaturę naukową poświęconą powieści Gombrowicza, wykorzystuje zawarte w niej informacje 	
<p>14. *Nieokreślone, fantastyczne, absurdałne... Groteskowa wizja końca świata w dramacie Witkacego</p> <p>*S.I. Witkiewicz, Szewcy</p> <p>Malarstwo: <i>Fantazja-Bajka</i> i inne obrazy Witkacego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - *przedstawia tematykę, treść oraz problematykę utworu - *opisuje przestrzeń sceniczną (w kolejnych aktach) i określa jej funkcje - *przedstawia postacie i przebieg wydarzeń - *charakteryzuje przedstawione w <i>Szewcach</i> trzy fazy rewolucji; odczytuje aluzje polityczne - *wyjaśnia, w jaki sposób została ukazana w dramacie walka klas - *przedstawia Witkacowską wizję pracy i pracownika - *dostrzega w <i>Szewcach</i> elementy nadrealizmu i ekspresjonizmu - *rozpoznaje groteskę i określa jej funkcje - *interpretuje przedstawioną w dramacie wizję świata; przedstawia katastroficzne przecucia Witkacego - *interpretuje wskazane fragmenty dramatu, uwzględniając: <ul style="list-style-type: none"> • specyfikę języka (np. gry językowe) • wymieszanie konwencji estetycznych (komizmu i tragizmu) • groteskowy charakter świata przedstawionego - *charakteryzuje język i styl dramatu, wskazując: <ul style="list-style-type: none"> • wymieszanie stylów • neologizmy • hybrydy • aluzje i przytoczenia • parafrazy • gry językowe Witkacego • ocenia ich funkcje i ogólny efekt artystyczny - *interpretuje dramat, wykorzystując kontekst historyczny, społeczny, polityczny, filozoficzny - *porównuje <i>Szewców</i> z innymi rodzajami dramatu, np. antycznym, klasycznym, szekspirowskim, romantycznym - *redaguje wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Szewców</i> i twórczości Witkacego; zabiera głos w dyskusji, pisze wypracowanie (np. rozprawkę) - *w różnych źródłach poszukuje informacji o Witkacym i jego twórczości 	<ul style="list-style-type: none"> - *charakteryzuje świat wykreowany w dramacie Witkacego, wskazując jego nieokreśloność, nielogiczność, fantastyczność i absurdalność - *interpretuje <i>Szewców</i> jako dramat katastroficzny, polityczny, filozoficzny; porównuje różnorodne propozycje odczytania utworu - *wyjaśnia, dlaczego <i>Szewców</i> uważano za antyutopię teatralną - *wyjaśnia, na czym polega myśl filozoficzna Witkacego obecna w dramacie - *porównuje język, jakim mówią różne postacie sceniczne - *wskazuje w utworze wymieszanie konwencji estetycznych (patosu i trywialności, grozy i komizmu itp.) - *w różnych elementach dramatu rozpoznaje i interpretuje aluzje i nawiązania kulturowe - *wskazuje elementy groteski w języku (wymieszanie różnych stylów, nieadekwatnych form językowych itp.) - *interpretuje język utworu (kompromitacja jałowości XX-wiecznych intelektualistów, parodia stylu modernistycznego, wprowadzenie komizmu itp.) - *prezentuje wiadomości o życiu i twórczości Witkacego np. w formie referatu - *na przykładzie <i>Szewców</i> określa, na czym polega nowatorstwo artystyczne dramatów Witkacego - *określa miejsce Witkacego i jego dramatów na tle przemian teatralnych w dwudziestoleciu międzywojennym - wyjaśnia pojęcia: teatr monumentalny, teatr laboratorium, teatr awangardowy - *podaje informacje o recepcji dramatów Witkacego – ich renesansie po roku 1956, m.in. przywołuje teatr Kantora

<p>15. *Dobro i zło, czyli diabeł w komunistycznym świecie</p> <p>*M. Bułhakow, Mistrz i Małgorzata</p> <p>Fragmenty <i>Fausta</i> J.W. Goethego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - *przedstawia tematykę oraz problematykę utworu - *streszcza powieść (lub jej fragmenty) - *określa zasadę kompozycyjną powieści: wskazuje różne plany narracyjne i dwa typy narracji - *rozpoznaje konwencje literackie i ich przemiany; interpretuje powiązanie elementów realistycznych i fantastycznych - *określa cechy gatunkowe utworu na różnych jego płaszczyznach (powieść, apokryf) - *charakteryzuje obraz Moskwy lat 30. (opisuje różne aspekty życia w komunistycznej Rosji) - *przedstawia działalność Wolanda i jego świty - *określa sposób ujęcia i funkcję motywu satanistycznego - *przedstawia prawdę o mieszkańcach Moskwy ujawnioną przez Wolanda (obraz człowieka i społeczeństwa w totalitarnym państwie) - *odczytuje moralistyczne przesłanie powieści - *dostrzega obecność motywów symbolicznych (np. słońca i księżyca, wody i ognia, lotu, metamorfozy); odczytuje ich znaczenia - *interpretuje funkcjonowanie w utworze motywów i nawiązań biblijnych; rozpoznaje aluzje, parafrazy i przekomponowania wątków biblijnych - *zabiera głos w dyskusji na temat problematyki utworu, formułuje tezy i popiera je argumentami odnoszącymi się do tekstu - *redaguje rozprawkę związaną z problematyką utworu 	<ul style="list-style-type: none"> - *określa funkcje wprowadzenia w powieści motywów fantastycznych i metafizycznych - *określa rolę Poncjusza Piłata w historii Jezui i w powieści Bułhakowa, porównuje je - *interpretuje motywy symboliczne (np. ogień, burza, woda, lot, światło słońca i światło księżyca, noc itp.), odczytując przekaz powieści - *przedstawia funkcjonowanie w powieści motywu mistrza i ucznia, wprowadza kontekst innych znanych sobie tekstów kultury - *rozpoznaje w powieści motywy faustowskie i określa ich funkcje - *interpretuje motto powieści - *w wypowiedziach na temat powieści wykorzystuje informacje znalezione samodzielnie w różnych źródłach - *sięga do literatury naukowej, aby pogłębić interpretację powieści - *redaguje esej związany z problematyką utworu
<p>16. Katastrofizm lat 30.</p> <p>J. Czechowicz, przez kresy, żal</p> <p>Cz. Miłosz, O księżce</p> <p>K.I. Gałczyński, <i>Koniec świata. Wizje świętego Idefonsa...</i></p> <p>Wiersze K.I. Gałczyńskiego poznane w szkole podstawowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę, treść i problematykę wierszy - w czytanych wierszach dostrzega odbicie nastrojów lat 30. - wskazuje polityczne i społeczne źródła nastrojów katastroficznych - wyjaśnia, czym była tzw. Druga Awangarda; wymienia jej twórców, grupy poetyckie, pisma literackie („Żagary”, „Kwadryga”); - przedstawia wspólne cechy twórczości poetów Drugiej Awangardy (m.in. wizyjność, kreacyjność, katastrofizm) - dokonuje analizy i interpretacji wierszy Czechowicza: <ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój i wskazuje jego źródła • wyodrębnia obrazy poetyckie, charakteryzuje je i opisuje • rozpoznaje konwencję oniryczną • wskazuje katastroficzne wizje; *interpretuje ich symbolikę • przedstawia cechy „wiejskiej arkadii” poety • rozpoznaje budowę wersyfikacyjno-składniową (wiersz wolny, brak regularnej akcentacji, ciągi skojarzeń, brak wielkich liter i interpunkcji itp.) • wskazuje stylistyczne wykładniki muzyczności (instrumentację głoskową, onomatopeje, środki służące rytmizacji itp.); określa ich funkcje - podaje informacje o Czechowiczu; wykorzystuje kontekst biograficzny w interpretacji wierszy - dokonuje analizy i interpretacji wiersza Miłosza: <ul style="list-style-type: none"> • określa ją liryczne i sytuację liryczną • rozpoznaje konwencję literacką • wyodrębnia obrazy poetyckie, *dostrzega ich wewnętrzną kontrastowość 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje podstawowe informacje o wileńskich żagarystach (zwłaszcza o Miłoszu), wyjaśnia tytuł pisma - uzasadnia popularność motywu apokalipsy i apokaliptycznej wizyjności w twórczości katastrofistów - odczytuje głośno wiersze Czechowicza, interpretując je głośowo - wyjaśnia, jak na muzyczność wierszy Czechowicza wpływa brak wielkich liter i znaków przestankowych - rozpoznaje 13-zgłoskowiec i interpretuje jego wykorzystanie w wierszu Miłosza, *wskazuje związaną z nim tradycję literacką - *w wierszu Miłosza odczytuje echa przecucia „zmiernicy kultury” - komentuje występujące w wierszu Miłosza relacje między realnym czasem historycznym a biblijnym czasem apokalipsy, wyciąga wnioski - przedstawia sposób wykorzystania i funkcje aluzji biblijnych w wierszu Gałczyńskiego - redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. szkic krytyczny, *interpretację porównawczą) na temat czytanych wierszy

	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje • wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu tytułowej książki • określa wartości uniwersalne, o których mówi utwór - określa, jaki portret ludzi swej epoki kreśli poeta (krytyka współczesności) - w wierszach Gałczyńskiego rozpoznaje konwencję literacką (groteska, satyra, liryka itp.) - w wierszach wskazuje i *interpretuje symbolikę apokaliptyczną (biblijną) - określa główne cechy poetyki katastroficzej (np. nawiązanie do tradycji symbolizmu, wizyjność) - opisuje budowę wierszy, odróżnia wiersze tradycyjne od awangardowych - w czytanych utworach wskazuje środki językowe o funkcji ekspresywnej, np. formy kontrastywne, określenia dynamizujące wypowiedź, hiperbolizacje, metafory nacechowane emocjonalnie, inne środki składniowe i leksykalne - redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) na temat czytanych wierszy 	
<p>17. Pokolenie wojenne – czyli katastrofa spełniona</p> <p>K.K. Baczyński, Pokolenie; Elegia o... [chłopcu polskim]; Z lasu, Wyroki; *** Niebo złote ci otworzę</p> <p>T. Gajcy, Przesłanie</p> <p>K.K. Baczyński, <i>Pokolenie</i> (rys.)</p> <p>E. Demarczyk, <i>Wiersze wojenne</i>, sł. K.K. Baczyński, muz. Z. Konieczny</p> <p>P. Rodak, <i>Wyobraźnia poetów spełnionej apokalipsy</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę, treść i problematykę wierszy - interpretuje wiersze, formułując wnioski na podstawie analizy, m.in.: • określa nastrój i wskazuje tworzące go środki stylistyczne i kompozycyjne • określa charakter przestrzeni, interpretuje wypełniające ją elementy <ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia obrazy poetyckie • rozpoznaje symboliczno-wizyjny charakter i konwencję*oniryczną <ul style="list-style-type: none"> • interpretuje motywy symboliczne • rozpoznaje segmentację wierszy • określa, kim jest podmiot liryczny (indywidualny i zbiorowy) wierszy • wskazuje środki językowe i stylistyczne sygnalizujące, iż poeta (podmiot liryczny) mówi w imieniu pokolenia - wyjaśnia, jak Baczyński postrzegał tragizm swego pokolenia - nazywa wartości obecne w czytanych utworach - przedstawia poetów pokolenia wojennego: Baczyńskiego, Gajcego, Borowskiego - wyjaśnia określenie „poeci spełnionej przepowiedni” (lub: „spełnionej apokalipsy”) - na podstawie czytanych wierszy przedstawia obraz wojny jako: <ul style="list-style-type: none"> • apokalipsy (uwzględnia ich poetykę, rozpoznaje cechy stylu ekspresjonistycznego) <ul style="list-style-type: none"> • rozpadu ogólnoludzkiego porządku • upadku uniwersalnych wartości - syntetycznie wyjaśnia, jak poeci wojenni pojmowali obowiązek moralny poety i człowieka - odwołując się do czytanych utworów, wyjaśnia, na czym polegał tragizm i heroizm pokolenia wojennego - czyta ze zrozumieniem fragment eseju na temat wyobraźni poetyckiej - redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) na temat czytanych wierszy 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje istotę tragizmu pokolenia wojennego wyrażonego w wierszach Baczyńskiego - na podstawie czytanych wierszy przedstawia historiozofię poety - przeprowadza samodzielną analizę i interpretację <i>Pokolenia</i> (lub innego wiersza) Baczyńskiego; bierze pod uwagę świadomość pokoleniową, pejzaż, obraz człowieka, motywy apokaliptyczne itp. - zestawia konstrukcję podmiotu lirycznego w wierszach Gajcego i Baczyńskiego - podaje podstawowe informacje o podziemnym życiu literackim i kulturalnym na ziemiach polskich w czasie okupacji - syntetycznie przedstawia wyłaniający się z czytanych wierszy obraz pokolenia, którego młodość przypadła na czas wojny - *porównuje wiersze poetów okupacyjnych (np. Baczyńskiego) z utworami przedwojennych katastrofistów (np. Czechowicza) - redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. szkic krytyczny lub *esej) na temat czytanych wierszy

<p>18. Pytania o sprawę ostateczne</p> <p>K. Iłakowiczówna, O, Boże...</p> <p>Grafika: B.W. Linke, <i>Egzekucja w ruinach getta</i> i inne prace z cyklu <i>Kamienie krzyczą</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę, treść i problematykę wiersza - interpretuje wiersz, wykorzystując kontekst historyczny - wskazuje środki stylistyczne, określa ich funkcje - wskazuje i interpretuje obecną w wierszu symbolikę chrześcijańską - rozpoznaje cechy gatunkowe utworu (lamentacja, litania) i określa ich funkcje - określa zadania, przed jakimi literatura (i sztuka) stanęła po wojnie, wskazuje tematy i problemy, z którymi musiała się zmierzyć - interpretuje grafiki Linkego; wskazuje środki plastyczne, którymi twórca oddał groźbę zagłady - interpretuje tytuł cyklu, rozpoznając w nim nawiązanie biblijne 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje w wierszu stylizację modlitewną, wskazuje tworzące ją środki językowe, określa ich funkcje - wskazuje autorów i tytuły książek będących literackimi świadectwami zbrodni (np. J. Czapski, <i>Na nieludzkiej ziemi</i>); krótko je prezentuje - porównuje sposób oddania bezmiaru zbrodni i sposobu jej wyrażenia w wierszu i dziele plastycznym
<p>19. Obóz koncentracyjny według Borowskiego</p> <p>T. Borowski, Proszę państwa do gazu; Ludzie, którzy szli</p> <p><i>Pasażerka</i>, film w reż. A. Munka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę, treść oraz problematykę utworów - relacjonuje i interpretuje opowiadania, wykorzystując wiedzę o obozach koncentracyjnych i o biografii autora - wskazuje w opowiadaniach warstwę dokumentarną i literacką - interpretuje opowiadania, opierając się na analizie tekstu, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • opisuje rzeczywistość obozową • analizuje ludzkie postawy i sposób ich przedstawienia - przedstawia wizję obozu opisaną przez Borowskiego (wytwór kultury europejskiej; model państwa totalitarnego) - na przykładzie Tadka i innych postaci charakteryzuje więźnia obozów hitlerowskich, wykazuje jego uprzedmiotowienie - wyjaśnia określenie: „człowiek zlagrowany” - odróżnia Tadka – bohatera literackiego od postaci pisarza - *uzasadnia, iż opowiadania Borowskiego mają wymiar moralistyczny, a nie nihilistyczny - odwołując się do tekstu, charakteryzuje styl, jakim pisane są opowiadania i sposób prowadzenia narracji (behawioryzm, lapidarność) - charakteryzuje język obozowy; wskazuje specyficzne słownictwo i *określa wpisany w nie obraz świata - redaguje notatkę syntezującą - zabiera głos w dyskusji na temat sposobów pokazania zbrodni i ludobójstwa w literaturze, formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do utworu i jego kontekstów - redaguje wypowiedzi argumentacyjne (np. rozprawkę) na temat utworu Borowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie mentalności obozowej, wskazuje i ocenia jej zasady - przedstawia koncepcję człowieka totalitarnego (H. Arendt), odnajduje go w postaciach Borowskiego - rekonstruuje obraz natury ludzkiej wyłaniający się z opowiadań Borowskiego; konfrontuje go z systemem wartości uniwersalnych i chrześcijańskich - przedstawia kontrowersje, jakie budziły opowiadania Borowskiego („sprawa Borowskiego”) - *przedstawia diagnozę kultury europejskiej postawioną przez Borowskiego (cywilizacyjna utopia zamieniona w mechanizm ludobójstwa) - *wyjaśnia, jaki związek z przedstawioną wizją człowieka „urobionego” przez obóz ma behawiorystyczny styl opowiadań - poszukuje w różnych źródłach wiadomości o utworach literackich i filmach dokumentujących zbrodnie hitlerowskich obozów koncentracyjnych; <ul style="list-style-type: none"> • sporządza bibliografię • tworzy bazę danych - *interpretuje opowiadania, wykorzystując konteksty literackie (np. <i>Medaliony</i> Nałkowskiej, <i>Rozmowy z katem</i> Moczarskiego) i filmowe (<i>Pasażerka</i>); • porównuje różne spojrzenia na niemieckie obozy koncentracyjne, relacje między katem a ofiarą, konsekwencje zbrodni itp.
<p>20. Świat nie uwierzył... Prawda o łagrach</p> <p>G. Herling-Grudziński, Inny świat</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę, treść oraz problematykę utworu - relacjonuje utwór, wykorzystując historyczną wiedzę o łagrach sowieckich - wskazuje w utworze warstwę dokumentarną i literacką - na podstawie utworu przedstawia metody fizycznego i psychicznego niszczenia ludzi w państwie sowieckim; przywołuje fakty, cytuje fragmenty - charakteryzuje system obozów sowieckich jako obraz totalitaryzmu 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje podstawowe informacje o Herling-Grudzińskim jako więźniu łagrów i wybitnym pisarzu emigracyjnym, a także o środowisku „Kultury” paryskiej - wskazuje introspekcję jako metodę pisarską związaną z moralistycznym przesłaniem utworu - porównuje obraz człowieka w sytuacji ekstremalnej w opowiadaniach Borowskiego i <i>Innym świecie</i> (przedstawia istotę „sporu” Grudzińskiego z Borowskim)

	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje w powieści cechy pamiętnika, m.in. określa <ul style="list-style-type: none"> • zasadę kompozycyjną • sposób uporządkowania materiału • sposób prowadzenia narracji - interpretuje tytuł i motto powieści - formułuje główny problem i przesłanie utworu - interpretuje <i>Inny świat</i> jako wyraz odmowy poddania się złu - w interpretacji utworu wykorzystuje konteksty: historyczny, autobiograficzny, egzystencjalny, filozoficzny - *wymienia inne ważne publikacje i ich autorów ukazujące „archipelag GUŁag” - poszukuje literatury naukowej (np. dokumentarnej, historycznej) w różnych źródłach, aby poszerzyć wiedzę o omawianych zagadnieniach; tworzy bazę danych - zabiera głos w dyskusji na temat sposobów pokazania zbrodni i ludobójstwa w literaturze oraz postaw wobec zła; formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do utworu i jego kontekstów - redaguje wypowiedzi argumentacyjne (np. rozprawkę) na temat powieści Herlinga-Grudzińskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje styl opowiadań Borowskiego (lapidarny) i <i>Innego świata</i> (więcej środków stylistycznych, epitetów, metafor) - formułuje własne wnioski i sądy na temat różnych wizji „świata za drutami” oraz postaw ludzkich w sytuacji ekstremalnej - w interpretacji <i>Innego świata</i> wykorzystuje wiadomości z literatury naukowej; syntetyzuje je i przetwarza
<p>21. Opowieść o powstaniu w getcie warszawskim. Literacki reportaż</p> <p>H. Krall, Zdążyć przed Panem Bogiem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę, treść oraz problematykę utworu - relacjonuje i interpretuje utwór, wykorzystując wiedzę o powstaniu w getcie warszawskim i o biografii autora - przedstawia faktograficzny charakter książki, m.in. wyjaśnia: <ul style="list-style-type: none"> • kim jest Edelman i jaką rolę odegrał w powstaniu w getcie warszawskim • jak wyglądało życie w getcie • jak przebiegało powstanie - określa cechy utworu, które zbliżają go do literatury pięknej, oraz te, które nadają mu wartość dokumentu - wskazuje w utworze cechy reportażu (*literackiego) - wskazuje dwie płaszczyzny czasowe relacji Edelmana i określa, co je łączy - na podstawie relacji Edelmana interpretuje wybuch powstania w getcie jako walkę o godną śmierć - interpretuje tytuł utworu - wyjaśnia, dlaczego Edelman odrzuca heroizację powstania w getcie - wyjaśnia znaczenie (*i pochodzenie) słowa „holocaust” - redaguje wypowiedzi argumentacyjne (np. rozprawkę) na temat problematyki utworu - zbiera materiały do syntezy: „Literackie świadectwa lat wojny i okupacji”, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • opracowuje bibliografię najważniejszych pozycji • gromadzi wiadomości o ich autorach, • wykorzystując informacje z różnych źródeł, w tym – internetu 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje utwór, wykorzystując różnorodne konteksty: historyczny, egzystencjalny, filozoficzny, literacki, kulturowy, religijny - porównuje opisy śmierci Żydów w getcie z literacką tradycją „pięknej” śmierci w walce - charakteryzuje styl relacji Edelmana - w języku reporterki rozpoznaje różne style i konwencje językowe (np. mowę pozornie zależną, język medycznego raportu) i określa ich funkcje - przygotowuje i wygłasza prezentację: „Literackie świadectwa lat wojny i okupacji – dokument czy literatura piękna?”, wykorzystuje samodzielnie znalezione materiały ilustracyjne - *pisze esej na temat estetycznych pojęć piękna i brzydoty

<p>22. Powstanie warszawskie – relacja cywila</p> <p>M. Białoszewski, Pamiętnik z powstania warszawskiego (przypomnienie ze szkoły podstawowej)</p> <p>Filmy: <i>Kanał</i>, reż. A. Wajda <i>W ciemności</i>, reż. A. Holland</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje się znajomością i rozumieniem tematyki oraz problematyki utworu Białoszewskiego oraz jego związku w wydarzeniami historycznymi - wykazuje faktograficzny charakter pamiętnika - przedstawia obraz powstania warszawskiego, jaki Białoszewski zawarł w <i>Pamiętniku</i> - wyjaśnia, na czym polegał tragizm i heroizm ludności cywilnej w powstaniu - rozpoznaje cechy gatunkowe utworu (pamiętnik) - przedstawia kompozycję i wyjaśnia jej funkcję - analizuje język <i>Pamiętnika...</i>; odnajduje w cechy relacji mówionej i określa funkcję zabiegu - analizuje wybrany obraz filmowy ukazujący tragedię Warszawy i jej mieszkańców w czasie wojny i powstania: <ul style="list-style-type: none"> • omawia koncepcję filmu • przedstawia narrację filmową • wskazuje środki filmowe i określa ich funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> z innymi tekstami kultury przedstawiającymi walkę z niemieckim okupantem (np. <i>Kamieniami na szaniec</i>, piosenkami powstańczymi) - określa, które cechy zbliżają utwór do literatury pięknej, a które – do publicystyki (dokumentu) - porównuje obraz powstania warszawskiego ukazany w <i>Pamiętniku</i> oraz w wybranym filmie <i>Człowiek, który przeżył</i>
<p>23. Człowiek, który ocalał</p> <p>T. Różewicz, Ocalony; Termopile polskie; Lament</p> <p>Sztuka: J. Szajna, <i>Ściana butów</i> A. Wróblewski, <i>Rozstrzelanie surrealistyczne</i></p> <p>S. Burkot, [<i>Formuła poezji Tadeusza Różewicza</i>]</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę i problematykę wierszy - interpretuje wiersze, wykorzystując kontekst historyczny oraz konteksty literackie - określa, kim jest podmiot liryczny wypowiadający się w wierszach Różewicza - interpretuje anonimowość bohatera wierszy Różewicza - charakteryzuje ukazanego w poezji Różewicza człowieka, który „ocalał” - wykazuje moralistyczny wymiar utworów Różewicza (diagnoza rozpadu wartości, „poszukiwanie nauczyciela i mistrza”, który pomoże odbudować ład) - charakteryzuje budowę i język artystyczny wierszy Różewicza, wyjaśnia jego ideowe przesłanie - w wierszach Różewicza dostrzega zatarcie granicy między językiem poezji a językiem prozy, ilustruje je przykładami - *w czytanych wierszach dostrzega demitologizację śmierci i określa jej funkcję - przedstawia syntetycznie zawarty w poezji Różewicza obraz człowieka i świata „po katastrofie”; formułuje tezy, uzasadnia je na podstawie analizy wierszy, ilustruje wypowiedź cytatami - porównuje sposób ukazania okrucieństwa wojny i ludobójstwa w poezji Różewicza i obrazach A. Wróblewskiego oraz instalacjach J. Szajny; *uwzględnia specyfikę tworzywa dzieł różnych sztuk - redaguje interpretację wiersza Różewicza; formułuje hipotezę interpretacyjną i uzasadnia ją na podstawie analizy utworu - wykorzystuje literaturę naukową do pogłębienia interpretacji wiersza Różewicza 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje wiersze Różewicza, wykorzystując różne konteksty, m.in. egzystencjalny, filozoficzny, religijny, biblijny, kulturowy - wyjaśnia, na czym polega Różewiczowski system wersyfikacyjny, przytacza cytaty - rozpoznaje cechy gatunkowe <i>Lamentu</i> (lamentacja), *wskazuje tradycję literacką, interpretuje funkcję stylizacji - wyjaśnia, w jakim sensie bohater poezji Różewicza jest okaleczony; odwołuje się do treści wierszy, przytacza cytaty - *identyfikuje pokolenie literackie, do którego należy Różewicz; wskazuje cechy wspólne (dla pokolenia) i indywidualne (poety) - w czytanych wierszach rozpoznaje motywy antyczne i biblijne oraz aluzje kulturowe; interpretuje ich funkcje - *redaguje interpretację porównawczą np. wybranego wiersza Różewicza i obrazu A. Wróblewskiego lub wybranego wiersza Różewicza i wiersza innego poety związanego z wojną i Zagładą - rozpoznaje specyfikę tekstu naukowego; analizuje sposób prowadzenia wywodu, wskazuje tezy i argumentację

<p>24. Heroizm ludzi wolnych</p> <p>A. Świrszczyńska, Budując barykadę; Jej śmierć ma szesnaście lat; Strzelać w oczy człowieka</p> <p>F. de Goya, <i>Rozstrzelanie powstańców madryckich</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę i problematykę wierszy - interpretuje wiersze, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny, biograficzny, egzystencjalny, literacki) - określa, kim jest podmiot liryczny i bohater liryczny wierszy - przedstawia sytuację liryczną - odczytuje treści symboliczne - przedstawia segmentację wierszy i określa jej funkcję - wskazuje w wierszach środki stylistyczne (m.in. powtórzenia, anafory, metafory, paradoksy) i określa ich funkcje - wyjaśnia, na czym polega heroizm ludzi przedstawionych w wierszach - interpretuje płaszczyznę aksjologiczną wierszy, rozpoznaje obecne w nich wartości - porównuje dramat ginących ukazany w poezji i w malarstwie; *uwzględni specyfikę tworzywa różnych sztuk - redaguje wypowiedzi argumentacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> - *syntetycznie przedstawia sposoby artystyczne, którymi pisarze i poeci starali się oddać cierpienie ludzi podczas wojny i okupacji - porównuje wiersze Świrszczyńskiej, z utworami innych twórców pokolenia wojennego - przedstawia funkcjonowanie motywu oczu ludzkich w literaturze i sztuce, odczytuje treści symboliczne - porównuje wiersze Świrszczyńskiej i <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> Białośzewskiego - *redaguje interpretację porównawczą wybranego wiersz Świrszczyńskiej i Baczyńskiego
<p>25. *O tragedii narodu żydowskie-go – przez pryzmat romantycznego widzenia świata</p> <p>W. Broniewski, *Ballady i romanse</p> <p>A. Mickiewicz, <i>Romantyczność</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - *przedstawia tematykę, treść i problematykę wiersza - *interpretuje utwór, odnajdując w nim literackie świadectwo Holokaustu - *analizuje wiersz, m.in. określa: <ul style="list-style-type: none"> • formę poetycką i nadawcę • ukazanych bohaterów, • sytuację liryczną • funkcje środków stylistycznych i kompozycyjnych <ul style="list-style-type: none"> • ukształtowanie języka artystycznego - *rozpoznaje w utworze cechy gatunkowe ballady (narracja i narrator, opowieść, ludowy bohater, rytmiczność i melodyjność, stylizacje językowe) - *wskazuje nawiązanie do ballady <i>Romantyczność</i> i określa jego funkcję - *określa funkcje motywów biblijnych - *wskazuje środki artystyczne służące uwzniośleniu i uniwersalizacji przedstawionego wydarzenia - *interpretuje treści symboliczne wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> - *interpretuje utwór, wykorzystując potrzebne konteksty: historyczny, literacki, kulturowy i egzystencjalny - *określa sposób przywołania tradycji romantycznej i określa jej funkcję w budowaniu przekazu - *rozpoznaje w wierszu stylizację językową i określa jej funkcje - *wskazuje zróżnicowanie stylistyczne wiersza i określa jego funkcję - *dostrzega w utworze zmiany konwencji literackiej - *podaje najważniejsze wiadomości biograficzne o autorze
<p>26. Socrealizm. Literatura czy propaganda?</p> <p>Budownictwo socrealistyczne, np.: Pałac Kultury i Nauki w Warszawie</p> <p>Plakat socrealistyczny</p> <p>Film: A. Wajda, <i>Człowiek z marmuru.</i></p> <p>Muzyka: piosenki socrealistyczne, np.:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: socrealizm (realizm socjalistyczny) - podaje główne założenia i cechy sztuki socrealistycznej, wskazuje je w przykładowych tekstach kultury - przedstawia (syntetycznie) warunki polityczne i społeczne w różnych okresach PRL-u i ich wpływ na sztukę (naciski polityczne, indoktrynacja, propaganda, cenzura, zakłamywanie rzeczywistości, przemilczanie niewygodnych tematów, aluzyjność; w okresie późniejszym – nurt opozycji) - wyjaśnia terminy: indoktrynacja, materializm dialektyczny - wskazuje obszary życia i sztuki, w których panowała indoktrynacja, podaje przykłady - wyjaśnia termin: nowomowa w odniesieniu do języka władzy totalitarnej; przedstawia jej przykłady, uzasadnia szkodliwość społeczną - *przedstawia najważniejsze osiągnięcia polskiej szkoły filmowej, wymienia jej głównych twórców i ich dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje przykładowe socrealistyczne teksty kultury, wskazując w nich środki indoktrynacji - *przedstawia założenia materializmu dialektycznego, sięgając do filozofii Marksa i Engelsa - ocenia, jaki wpływ miała nowomowa na język literatury i świadomość społeczeństwa - określa, jak socrealizm wpłynął na wyobraźnię zbiorową Polaków (nowy panteon bohaterów, kult jednostki) - podaje podstawowe informacje o Pokoleniu '56 - określa miejsce w literaturze PRL-u takich twórców, jak M. Nowakowski, L. Tyrmand, M. Hłasko („wolność na peryferiach”)

<p>Budujemy nowy dom wyk. Chór Czejanda</p>		
<p>27. Przerazająca wizja przyszłości w świecie walczących totalitaryzmów. Antyutopia polityczno-społeczna</p> <p>G. Orwell, Rok 1984</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę oraz problematykę powieści - streszcza, opowiada utwór (lub jego fragmenty) - wskazuje cechy gatunkowe powieści, rozpoznaje antyutopię - wyjaśnia termin: antyutopia - rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego: <ul style="list-style-type: none"> • określa czas i miejsce wydarzeń • przedstawia (charakteryzuje) głównego bohatera i inne postacie <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia akcję, wątki i główne motywy • określa sposób prowadzenia narracji - ocenia, czy konwencja literacka utworu jest realistyczna, czy fantastyczna; podaje argumenty - opisuje sytuację przedstawionego w utworze świata przyszłości - przedstawia trzy ideologie świata przyszłości (angsoc, komunizm, kult Nie-Ja), dostrzega polityczne aluzje - opisuje sytuację mieszkańców Oceanii, rozpoznając w nim cechy społeczeństwa w państwie totalitarnym - przedstawia sposoby zniewalania człowieka w totalitarnym państwie Oceanii (m.in. przez redukcję języka i stosowanie nowomowy) - wyjaśnia określenie „nowomowa” - tworzy wypowiedź argumentacyjną na temat sytuacji jednostki w państwie przedstawionym przez Orwella 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje źródła tragizmu głównego bohatera; opisuje jego przemiany - przedstawia strukturę społeczeństwa Oceanii, charakteryzując jego warstwy - określa, jaką rolę w państwie Wielkiego Brata odgrywały propaganda i aparat przemocy - rekonstruuje obraz życia w Oceanii narzucany przez propagandę; ocenia jego funkcję polityczną - wyjaśnia, na czym polegało prostowanie języka; podaje przykłady z powieści - określa perspektywę prowadzenia narracji i jej funkcje - interpretuje utwór, wykorzystując różne konteksty; m.in. wskazuje analogie historyczne (do państwa opisanego w powieści) - *wyjaśnia, na czym polega ich znaczenie powieści dla kultury i myśli politycznej XX w.

<p>28. Literatura w kraju i na emigracji</p> <p>A. Bobkowski, <i>Szkice piórkem</i> (fragm.)</p> <p>L. Tyrmand, <i>Dziennik 1954</i> (fragm.)</p> <p>Cz. Miłosz, <i>Zniewolony umysł</i> (fragm.)</p> <p>Film: A. Wajda, <i>Człowiek z marmuru</i> R. Bugajski, <i>Przesłuchanie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia ogólnie dwa nurty polskiej literatury (krajowa i emigracyjna) - wyjaśnia, dlaczego po II wojnie światowej polska literatura rozwijała się na emigracji; *podaje nazwiska najważniejszych jej przedstawicieli - przedstawia różne sposoby dążenia do ocalenia wolności twórcy w systemie stalinowskim - określa tematykę i problematykę czytanych fragmentów - rozpoznaje gatunkowe cechy dziennika - uzasadnia faktograficzny charakter dziennika Tyrmanda; wykorzystuje lekturę jako źródło informacji o życiu codziennym w PRL-u w latach 50. - określa, jaki obraz świata stworzonego przez władze komunistyczne wyłania się z czytanych fragmentów - dostrzega elementy humoru, sarkazmu, ironii, wyjaśnia ich funkcje - przedstawia sytuację pisarza (artysty) w państwie komunistycznym; odwołuje się do czytanych tekstów - charakteryzuje cechy gatunkowe i język utworu Miłosza; rozpoznaje esej - odczytuje paraboliczny charakter <i>Zniewolonego umysłu</i> <ul style="list-style-type: none"> • odnosi go do sytuacji intelektualistów w czasach stalinowskich • rozpoznaje aluzje polityczne • odczytuje metaforę „pigulek szczęścia” • wyjaśnia, na czym polega postawa nazwana Ketmanem • *interpretuje <i>Zniewolony umysł</i> jako analizę mentalności intelektualistów „nawróconych” na marksizm i socrealizm 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje najważniejsze informacje o literaturze emigracyjnej, ocenia znaczenie „Kultury” paryskiej - gromadzi, przetwarza i porządkuje informacje o literaturze emigracyjnej i krajowej w czasach PRL-u; syntezuje wiadomości, tworzy bazę danych - opracowuje i wygłasza w klasie referat lub prezentację na temat literatury polskiej na emigracji po drugiej wojnie światowej - podaje informacje biograficzne o autorach czytanych tekstów; znajduje informacje w różnych źródłach, redaguje notatki i hasła encyklopedyczne - charakteryzuje styl każdego z autorów, wskazuje charakterystyczne środki językowe i stylistyczne - *odczytuje dziennik Tyrmanda (fragmenty) jako demistyfikację rzeczywistości PRL-u
	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę i problematykę obejrzanego filmu; wykorzystuje potrzebne konteksty: historyczny, polityczny, społeczny i egzystencjalny - wskazuje i interpretuje środki filmowe (na przykładzie wybranych scen) - syntezuje wiadomości na temat ograniczania wolności słowa przez reżim komunistyczny; znajduje wiadomości w różnych źródłach, tworzy bazę danych - zabiera głos w dyskusji na temat konformizmu i nonkonformizmu intelektualistów w państwie totalitarnym; formułuje tezy i uzasadnia je; wykorzystuje w argumentacji wiadomości z przeczytanych tekstów 	⇒
KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE		

<p>1. Elementy sytuacji komunikacyjnej i funkcje tekstu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa pojęcie aktu komunikacji językowej - wyjaśnia, czym jest sytuacja komunikacyjna - wymienia elementy sytuacji komunikacyjnej (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst) i objaśnia je na przykładach - rozpoznaje i określa funkcje tekstu (ilustruje je przykładami) <ul style="list-style-type: none"> • informatywną • ekspresywną • impresywną • poetycką (estetyczną) • *fatyczną • *stanowiącą • *magiczną - rozpoznaje w tekstach funkcję perswazyjną; wie, że jest ona odmianą funkcji impresywnej - wskazuje rodzaje tekstów o przewadze określonych funkcji - rozpoznaje i określa funkcje języka (ilustruje je przykładami) <ul style="list-style-type: none"> • poznawczą • komunikacyjną • społeczną 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia język jako uporządkowaną strukturę, określając relacje między jego jednostkami - definiuje akt komunikacji językowej, jego składowe, a także funkcje tekstu <ul style="list-style-type: none"> • informatywną • ekspresywną • impresywną • poetycką - rozpoznaje ww funkcje w tekstach - tworzy teksty eksponujące określony rodzaj funkcji
<p>2. Razem czy oddzielnie? O pisowni wyrazów i ich połą- czeń (część II)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zasady pisowni <ul style="list-style-type: none"> • partykuły trybu przypuszczającego <ul style="list-style-type: none"> ■ z czasownikami ■ ze spójnikami i zaimkami ■ z innymi partykułami • partykuł innego typu • przyimków złożonych • przedrostków, w tym przedrostków bardziej samodzielnych znaczeniowo <ul style="list-style-type: none"> • liczebnika <i>półtora</i> • elementów <i>ćwierć</i> i <i>pół</i> • złożonych nazw miejscowości • podwójnych nazwisk • par bliźniaczych oraz innych połączeń wyrazów • zapisów mieszanych cyfrowo-literowych i literowo-literowych - stosuje wyżej wymienione zasady, tworząc teksty własne i redagując teksty cudze - wskazuje wyjątki od tych reguł - zna zasady odmiany liczebnika <i>półtora</i> - rozstrzyga wątpliwości ortograficzne, korzystając ze słowników 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje sytuacje, w których te same połączenia wyrazów (ciągi liter) pisane są raz łącznie, innym razem – rozdzielnie; uzasadnia je - uzasadnia pisownię połączeń wyrazów, odwołując się do zasad ortograficznych (zasady morfologicznej, historycznej, konwencjonalnej); wybiera zasadę właściwą w danej sytuacji

<p>3. Język potoczny</p>	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje terminy: język potoczny, słownictwo potoczne, sytuacja komunikacyjna - rozróżnia sytuacje komunikacyjne publiczne i prywatne - charakteryzuje obraz świata, zawarty w potocznym słownictwie i frazeologii - przedstawia najważniejsze cechy potocznego słownictwa i frazeologii (np. nacechowanie emocjonalne, charakterystyczne słowotwórstwo, składnia) - odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa nacechowanego emocjonalnie i nacechowanego stylistycznie; podaje przykłady - rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym - wskazuje we współczesnym języku potocznym słownictwo oceniające pozytywnie - rozpoznaje elipsę i anakolut w tekście - podaje najczęstsze cechy potocznej wymowy - rozróżnia pojęcia stylu i stylizacji - rozpoznaje stylizację na język potoczny w utworach literackich - redaguje notatki z lekcji (w różnych formach graficznych) 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, że język potoczny stanowi centrum polszczyzny - *wyjaśnia, na czym polega antropocentryzm języka potocznego; podaje przykłady świadczących o tym form z różnych poziomów języka - uzasadnia, że słownictwo emocjonalne w języku potocznym służy głównie negatywnej ocenie człowieka - wykazuje w języku potocznym wpływ języka mówionego na składnię - wyjaśnia, czym są elipsa i anakolut; uzasadnia, że są typowe dla języka potocznego - definiuje terminy: wyrazy nacechowane stylistycznie, wyrazy potoczne, wyrazy pospolite, wulgaryzmy; wykazuje różnice między ich znaczeniami - definiuje termin: kolokwializacja - redaguje definicję, hasło encyklopedyczne
<p>4. Od nowomowy do neonowomowy</p> <p>Perswazja, manipulacja, propaganda, indoktrynacja</p> <p>Język reklamy</p> <p>Język polityki</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia określenie „nowomowa” i podaje jej przykłady; objaśnia jej funkcje - przedstawia obraz świata i człowieka stworzony przez komunistyczną nowomowę - wymienia i objaśnia funkcje nowomowy: <ul style="list-style-type: none"> • perswazyjną • zakłócającą • rytualną • kontrolną • magiczną - wyjaśnia znaczenie i pochodzenie określenia <i>homo sovieticus</i> - wymienia językowe cechy polskiej nowomowy (formy czasowników, wielkie kwantyfikatory, konstrukcje o charakterze postulatywnym, określenia wojenne, nadawanie wyrazom nowych znaczeń i nowego nacechowania stylistycznego) - *wyjaśnia, czym jest tabu językowe i rozpoznaje jego obecność w tekstach - przedstawia przemiany językowe po 1989 roku (neonowomowę) - rozpoznaje w tekstach językowe cechy neonowomowy (gotowe schematy językowe, zapożyczenia z angielskiego, zmiana znaczeń słów) - *przedstawia najważniejsze cechy obrazu świata zawartego w neonowomowie - wyjaśnia terminy: perswazja, manipulacja, propaganda, indoktrynacja - przedstawia cele i cechy języka reklamy - charakteryzuje chwytły językowe stosowane w reklamie; rozpoznaje je w tekstach reklamowych - analizuje etyczne aspekty reklamy (na konkretnych przykładach) - przedstawia cele i cechy języka polityki 	<ul style="list-style-type: none"> - zna Orwellowskie pochodzenie określenia: nowomowa - ocenia, jaki wpływ miała nowomowa na świadomość społeczeństwa - uzasadnia, że komunistyczna nowomowa kreowała uproszczony, czarno-biały obraz świata (podaje przykłady) - charakteryzuje polską nowomowę pod względem językowym, omawia jej cechy - znajduje przykłady nowomowy w prasie (publicystyce) współczesnej - charakteryzuje neonowomowę pod względem językowym, omawia jej cechy - *opisuje obraz świata wyłaniający się z neonowomowy - wskazuje związki między perswazją i manipulacją oraz propagandą, wskazuje różnice pojęć - rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy (na konkretnych przykładach) - rozpoznaje perswazję i manipulację w języku polityki (na przykładach konkretnych tekstów)

<p>5. Działania na tekście – synteza. Trawestacja i pastisz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zna i stosuje procedurę pisania streszczenia - redaguje streszczenie wskazanego tekstu - streszczając dialog, stosuje właściwe konstrukcje składniowe - wyjaśnia, czym jest parafraza - *parafrazuje wskazany tekst, wprowadzając zamierzone cechy stylistyczne - wie, czym jest notatka syntetyzująca, zna i stosuje zasady jej redagowania - pisze notatkę syntetyzującą wskazanego zagadnienia (np. z tematu lekcji) - *objaśnia terminy: trawestacja, pastisz 	<ul style="list-style-type: none"> - zna różne sposoby (procedury) pisania streszczenia; wybiera ten, który jest stosowny do typu streszczanego tekstu i funkcji streszczenia - wskazuje różnice między streszczeniem a parafrazą - *wskazuje różnice między parodią, parafrazą i pastiszem
--	--	--